

Št. 7.

V Ljubljani, 15. julija 1940

Leto 57

VSEBINA: Kmetijstvo v sovjetski Rusiji. — Nasveti—razgovori—izkušnje. — Kako ravnati z žitom. — Žitna rja. — Še je čas. — Umetno oplojenje koruze. — Uporaba kemije. — Zorenje paradižnikov. — Letno delo v sadovnjakih. — Varujmo perutnino! — Dve matci v enem panju. — Čiščenje gozdov. — Občni zbori podružnic. — Oprostitev vojne vežbe. — Tržno poročilo. — Novo mesto. — Rakičani. — Hlevski gnoj in gnojnila. — Novo gnojenje.

Kmetijstvo v sovjetski Rusiji.

Pred nedavnim je izšel v Zagrebu prevod knjige »Prirodna bogastva Sovjetske unije«, ki jo je napisal prof. na tehničnem inštitutu v Moskvi — Nikolaj Mihajlov. Ker bo knjiga širokemu krogu bralcev nedostopna, bom iz nje podal v izvlečku razpravo o kmetijstvu one Rusije, o kateri se govori toliko slabega in dobrega. Malo je ljudi izven Rusije, ki bi mogli iz lastnega opazovanja in doznanja izreči sodbo, ali je vse res tako, kot pisatelj opisuje. Znano pa je iz raznih potopisov, ki so jih izdali nezainteresirani svetovni popotniki pred in po svetovni vojni, da nudi ogromna prostranost S. U. neslutene možnosti izkoriščanja naravnih bogastev. Tudi iz čisto strokovnih in tehničnih vidikov so opisana poboljšanja v kmetijski proizvodnji mogoča, čeprav zglejajo fantastična. Zato bo razprava o kmetijstvu sedanje Rusije za čitatelje zanimiva, čeprav se bodo pri čitanju zavedali, da se opisane možnosti napredka ne dajo enostavno presaditi v naše gospodarske prilike in sploh drugačne razmere.

Ing. J. Berkopec.

Vzemite zemljevid. Pred vami je zemlja, ki zavzema vzhod Evrope in sever Azije. — Tako začenja knjiga.

Kmet je s plugom narisal karto kmetijskega razvoja Rusije. Iz veka v vek so njive osvajale neobdelano zemljo. Rusko kmetijstvo je šlo po črti najmanjšega odpora. Oborožen s srednjeveško tehniko je bil osamljen kmet nesposoben za izkoriščanje zemlje, zaradi česar je obdeloval le najboljšo zemljo. Ne-

skončne tundre¹ in naravne sile tajg² so ostale neizkoriščene ob strani. Kmet ni prestopil širokega pasu močvirij, ustavil se je pred prostranimi puščavami. Na skrajni jug Rusije mu je branila prevelika vročina in pomanjkanje vlage, prevelika vlaga in pomanjkanje toplote pa na sever.

V mnogih krajih je revni kmet trpel trajno lakoto. V kmetijski proizvodnji je vladala anarhija, in kmet je vedno nihal med upanjem, da bo obogatel in med strahom pred propadjo.

V carski Rusiji je več kot polovica zemlje pripadala veleposestnikom in carski rodbini. Ostala zemlja je bila razdeljena na milijone in milijone malih posestev. Šele ukinitve privatne lastnine zemlje v sovjetski Rusiji je omogočila gospodarsko smotrno razdelitev zemlje in s tem napredek kmetijstva.

Po revoluciji je bila skoraj vsa plodna zemlja oddana kmetom v obdelavo. Razvoj zaostalega kmetijstva in s tem v zvezi industrije pa je bil nemogoč na podlagi drobnega kmetovanja poedincev, ki ni bilo v stanju, da se okoristi z novo tehniko, da zviša donos dela in poveča pridelke. Zato so novi gospodarja Rusije ustvarili velika državna kmetijska podjetja (sovhaze) in združili mala razkropljena kmečka posestva v velika skupna (kolektivna) gospodarstva (kolhoze).

1. Predeli na skrajnem severu Rusije, pokriti z mahom in lišajem;
2. sibirski pragozdovi

Kolektivizacija zemlje je začela l. 1927. in še le po 10 letih je bila ta težka naloga končana. Kapitalistično načelo gospodarstva na vasi je bilo odstranjeno. Organizirano je bilo preko 5 tisoč sovhazov, velikih tvornic žita in mesa. V začetku leta 1935 je bilo devet desetih plodne zemlje v rokah kolhozov in sovhazov. Sovjetsko kmetijstvo je postalo največje na svetu.

Oranje z lesenim plugom so zamenjali traktorji, ki jih je bilo leta 1938. že 483.500 kom. v uporabi. Za uvedbo najmodernejše tehnike v kmetijstvu so bile osnovane strojno traktorske postaje, ki so postale gospodarski organizatorji kmetijstva. Leta 1938. je bilo že 6350 takih postaj, ki so razpolagale s traktorskim parkom 9.256.200 konjskih sil. Istega leta so uporabljali že 153.500 kombajn strojev (stroj, ki istočasno opravi žetev, mlattev in čiščenje žita).

Leta 1933., ko se je proces reorganizacije kmetijstva bližal koncu, je začela kultura žitaric in industrijskih rastlin znatno rasti. L. 1934. pa je zabeležen preokret v razvoju živinoreje.

Leto	Zasejana površina	Vrednost kmetijske proizvodnje
1913	105 milijonov ha	12,2 milijard rubljev
1937	139,7 milijonov ha	26,2 milijard rubljev

Kmetijstvo Sovjetske unije se razvija po enotnem načrtu. Tej načrti proizvodnji odgovarja načrtna razdelitev. V času prve petletke so se vrgli v glavnem na povečanje plodne površine, v drugi petletki pa na intenzivnejšo obdelavo in povečanje pridelkov. Kmetijsko zemljo je osvajala država — skup-

nost — po enotnem načrtu, oborožena z najmodernejšo tehniko.

V carski Rusiji je zavzemala glavno mesto v kmetijstvu kultura žitaric. V novi Rusiji zavzemajo vedno večje površine industrijske in krmne rastline.

Istočasno s spremembo strukture zasejanih površin se menja tudi gospodarsko zemljepisna karta. Vsaka pokrajina seje one rastline, ki so najprimernejše za njeno podnebje in dajo najboljše uspehe. Tako se n. pr. sever moskovske oblasti specializira v proizvodnji lana, jug v žitaricah, sredina v vrtnarstvu in mlekarstvu. Strokovni kmetijski list te oblasti »Za kolektivizacijo« se tiska v treh izdajah; za vsako področje po njegovi specialnosti posebej.

Razdelitev kmetijstva je organizirana po najnovejših izkušnjah znanosti. Uvajajo se nove rastline, katerih menjavanje obnavlja plodnost zemlje. V krajih, kjer se goji bombaž, sejejo lucerno, deteljo v področjih lana.

Največja različnost prirodnih pogojev v S. U. daje tudi možnost gojenja najraznovrstnejših rastlin. Najvažnejša je gospodarsko smotrna razvrstitev. Natančna organizacija gospodarstva v skladu s prirodnimi pogoji, tvorno pomaga k spremembi narave.

ZASEJANA POVRŠINA

	1928	1934	1937
pšenica	27.700.000	35.247.000	40.840.000
druge žitarice . .	112.992.000	131.379.000	139.740.000
sladkorna pesa . .	7.9.700	1.183.300	1.380.000
bombaž	971.300	1.937.200	2.040.000

PROIZVODNJA

	1932 l.	1937 l.
s'adkorja	828.200 ton	2.500.000 ton
bombažnega b'aga	7.534.000 metrov	4.473.000 metrov

Kljub ogromnemu napredku zasejanih površin in proizvedenih količin, ki jih navaja pisec, pa zgleda po drugih poročilih, če se proizvedene količine preračunajo povprečno na 1 prebivalca, da to povprečje še ne dosega višine pred svetovno vojno, ker se je tudi prebivalstvo pomnožilo.

POPRAVLJANJE ZEMLJE

A. Osuševanje

Kultura rastlin zahteva določeno vlago. Vodne razmere pa so v S. Uniji zelo različne. Postojijo kraji z letnih 2600 mm padavin na ha na Kavkazu, oziroma s 300 mm na

Volgi in končno so tudi kraji, kjer sploh nikoli ni dežja. Zato so začeli strokovnjaki spreminjati vlažnost zemlje, da bi se dosegla boljša plodnost. Tu izginjajo močvirja, tam se puščave spreminjajo v cvetoče vrtove.

Sovjetski sever je vlažen in hladen. Močvirja in blata se razprostirajo od Belorusije do Daljnega vzhoda. Ta blata niso za setve in tudi kar se zaseje, zaduši voda ali uničijo bolezni. Samo v evropski Rusiji je treba izsušiti 90 milijonov ha močvirij. V 17. letih je bilo osušenih 2 milijona ha, to je dvakrat več kot poprej v zgodovini Rusije. V drugi petletki pa so osušili še 2, 3 milijona ha.

To je šele začetek veličastvenega dela na spremembi plodne površine te ogromne dežele. Vsa osuševalna dela opravljajo stroji kot n. pr. traktorji, ekskavatorji itd. Zemlja, ki jo je še včeraj namakala mrtva voda, se danes orje in zasejava z lanom, konopljo, žitom, povrtino. Pridelki trav in povrtine so tod izredno bogati.

V zvezi z osuševanjem se grade nova vodna pota, ribarska podjetja itd. Največja osuševalna dela so bila opravljena v Belorusiji. Mnogi kraji so tam popolnoma spremenjeni. Nekdaj nenaseljena področja so bila polna rojev komarjev, zrak poln kužnega izhlapevanja. Danes je tod zemlja čvrsta, zrak zdrav, svet zasejan s konopljo in koruznimi rastlinami. Sovhozi obdelujejo tukaj na desettisoče hektarjev plodne zemlje. To so največja kmetijska podjetja, ki so kdaj nastala na osušenih močvirjih. Električne centrale, tvornice za predelavo konoplje, bolnišnice, šole, kina, nove ceste — so popolnoma spremenile obraz te pokrajine.

Celotno kmetijstvo, ki je nedavno nastalo na Daljnem severu, temelji na izkoriščanju in obdelavi izsušenih močvirij.

Kubanska močvirja so drenirana. Na tisoče hektarjev, nikoli še izkoriščanih, so danes prostrana riževa polja. Nekdaj legla malarije, so ti kraji danes najbolj zdravi v S. Uniji.

V Kolhidi, deželi Argonavtov ob vzhodnem Črnem morju, kjer so poplave spremenile zemljo v močvirja, se meliorira četrto milijona ha zemlje, iz katere nastaja največja subtropska pokrajina Sov. Unije z zdravilišči in kopališči. Na tej novi zemlji že rastejo limone, mandarine, čaj — itd.

B. Obdelovanje puščave.

Sedmina površine S. U. ima izpod 200 mm letnih padavin. Ponekod padavin skoraj ni. Ta puščavska zemlja je dvakrat večja od celotne površine obdelane zemlje v Rusiji.

V teh peščenih puščavah pa je mnogo majhnih, izredno plodnih oaz. Zemlja črna, nebo brez oblakov, sončna energija ogromna. Tu popolnoma doraste jablana v 3 do 4 letih. Žetev bombaža je najbogatejša na svetu. Detelja se kosi sedemkrat letno. Sadje, ki se goji na teh zelenicah, je na prvem mestu na svetu glede bogastva s sladkorjem. Tu raste kitajska kopriva, kitajska juta, južna konoplja, ricinus, sezam, evkaliptus, trta, jablana, breskev, marelica, oreh, smokva, melona — itd.

Plodnost teh krajev je neverjetna. Treba jih je umetno namakati, za kar so potrebne nove reke. Reke napeljujejo z daljnih gora.

L. 1933 se je začelo z načrtnim namakanjem teh neskončnih puščav, ki jih pretvarjajo v vrtove in njive. V enem letu so bila izvršena dela na 1 in pol milijona ha. Ob enem z namakanjem se delajo vodne ceste, ribniki, hidroelektrične centrale. Velike centrale za namakanje se ustanavljajo v centralni Aziji: Dalverzin, Čardarin, na reki Sir-Darji, na reki Ču, na Surhandarji itd.

Grandiozen sistem namakanja je bil napravljen na reki Vakš. Ta reka je v drugi petletki namakala 41 tisoč ha puščave, zasejane z najboljšim bombažem na svetu, egiptskim. Vegetacija ob tej reki je tako bujna, da zraste trava trikrat višje od človeka. Vakš se hrani z vodo iz nepoznatih Pamirskih ledenikov, teče skozi puščavo po koritu iz armiranega betona, ima sedem nasipov z železnimi branami, od katerih gredo v puščave kanali, ki so skupaj daljši od zemeljskega meridiana. Nekdanjo puščavo prepletajo telefonske žice, tečejo avtomobili po katraniranih cestah. Naseljujejo se ljudje, nastajajo nova mesta.

V puščave se namerava speljati po kanalih neizkoriščena voda Volge in tako ustvariti preko 4 milijone ha žitnega polja z letnim pridelkom 50 milijonov centov zrnja. Toplota se bo zmanjšala, vlaga v zraku bo zrasla nad teritorijem, velikim kot Švica.

Za namakanje ukrajinske stepe — 2 in pol milijona ha — in sever-

nega dela Krma — milijon ha — se bo pritegnila reka Dnjeper.

Na Kuri nastaja novo umetno jezero s 13 milijoni m³ vode za namakanje 1 milijona ha mrtve stepe. Blatni reki Amu-Darji se menja struga, reka odlaga mulj po puščavah in jih spreminja v rodna polja.

Do l. 1933 je bilo namočenih 5,6 milijona ha zemlje. Dela, ki so bila od takrat v teku, bodo to število početrila. Reke se več ne izliva-jo v morja, ne v jezera, v puščavskem pesku se izgublja njihov tok.

V S. U. je 300 milijonov ha puščave, ali četrtnina površine vseh puščav na svetu. Ali bodo večno ostale puščave? Oblaki brez dežja. Izvirji brez potokov. Reke brez izlivov. Ali je puščava mrtva?

Ti ogromni prostori peska so vtelešenje brezplodnosti. Ali se tki-vo ne uniči že pri 54 stop. C? Pesek pa doseže temperaturo 70 stop. C. Žejni pesek vpija vlago zime in pomladi, voda ne izhlapi, pronikne na dno, kjer je dostopna rastlinam z dolgimi koreninami.

Puščava brez rastlinstva, polna hribov živega peska in plod prirode, ona je plod neznanja človeka. Človek je izsekal drevje, živina, ki jo je pasel po volji, je uničila rušo.

Puščava Kara-Kum — 35 milijonov ha — s puščavo Kizil-Kum — 20 milij. ha — sta skupaj največji peščeni puščavi sveta.

Puščava pa ni mrtva, le njeno izkoriščanje zahteva ogromne melioracije.

Ustanovljeni »Zavod za kultiviranje puščave« proučuje metode, s katerimi bi se puščave obdelale. Najuspešnejši način je razvoj živinoreje. Najrevnejši pašniki zemlje že dajejo najdragocenejše produkte. Po peščenih pustinjah se goji preko 70 milijonov astrahan-skih ovc, ki dajejo dragoceno krzno, pasma znana po nenavadni plodovitosti. Ustanovljene so postaje za košnjo, v silosih se hrani krma za zimo. Nomadi (narodi, ki se stalno selijo) se ustavljajo in stalno naseljujejo. Puščavsko rastlinstvo zasejavajo z letali.

Razen živinoreje se v puščavah razvija gozdarstvo. Puščavske rastline skrivajo v sebi nepričakovane vrednosti: alkalioide, gumij, amido-n, sladkor, barve.

Potrebe starih nomadov rastejo. Včasih je bila poraba kruha na osebo izpod 50 kg letno. Niso poznali ne sadja ne povrtnine. Zdaj puščava čuti potrebo po kmetijstvu. V

krajih z rudami se razvija industrija, delavce je treba preskrbeti z rastlinsko hrano. Iz peska se dobiva: krompir, rože, žito, grozdje.

Na neskončnem pesku v Čelkarju namaka neki železničar kos zemlje z vodo, ki jo črpa izpod peska. Vrt mu daje obilne plodove: vsak m² 12 kg korenja, zeljnata glava tehta 4,4 kg, krompirja 5,3 kg na jamico, 1 čebula 380 g, jagod 2 kg na m². Na pesku uspeva repa, kumara, paradižnik, hren, poper, ri-bez, melona, žito, riž, koruza. Vin-ska trta je prenesla mraz —40° C, prav tako jablana. V puščavskih vrtovih rastejo breskve, hruške, črešnje, vrtnice.

Puščavo so torej Rusi prisilili, da je vzcvetela. Treba je samo rešiti problem vode. Uspelo je celo v puščavi Kara-Kum vzgojiti na pesku ječmen brez namakanja in gnojenja.

C. Borba proti suši

Področje s trajnimi sušami, kjer je le 200—400 mm letnih padavin, zavzema tretjino S. U., to je toliko kot merijo cele Združene države Severne Amerike. Suša je stoletno prokletstvo Rusije. Suša pomeni uničenje žita, glad naroda, povečano umrljivost milijonov. Suša zmanjša pridelek tudi za 100 milijonov centov letno.

Malo, razbito kmetijstvo je ostalo proti temu zlu brez moči. Stara Rusija se ni borila proti suši temveč proti lakoti. Treba pa se je bilo spoprijeti s podnebjem in menjati obličje zemlje. To borbo je nova Rusija sprejela.

V področjih suše se menja rastlinstvo. Uvaja se novo, proti suši odporno: proso, koruza, žito, sirek,

Na desetine milijonov ha so se prilagodile novemu kmetijstvu.

Kolhozniki s pomočjo strojno traktorskih postaj uporabljajo v suhih pokrajinah najpopolnejše načine obdelave. Njive orjejo jeseni in spomladi. Milijoni hektarjev snega se ohranijo, sneg se zbira v gomile, njegovo kopnenje se podaljša daleč v pomlad. Seje se z letali zgodaj v blatno zemljo, žita zorijo prej.

Obronki velikih njiv se pogozdujejo. Drevje ščiti gole stepe pred suhim vetrom, zbira vlago. L. 1933 je bilo zasajeno z drevjem 12 milijonov ha zemlje.

Uporablja se umetni dež, reke se zajezujejo, iz velikih bazenov se zbira nad polji vlaga in pospešuje dež. Doseženi so šestkrat večji pridelki.

Gnojenje se opravlja po načrtu. Na koncu druge petletke so posuli 5 milijonov ha njiv z apnom.

Slane stepe na jugovzhodu so bile prvič v zgodovini gnojene z gipsom.

Potujoči pesek na jugu Rusije, ta »jezik puščave«, ki je tisoče let brisal cele kulture s površine zemlje, zasipaval ceste in mesta, se ustavlja. Z letali se zasejava po teh peščenih predelih seme trav in dreves, ki fiksira zemljo. Do leta 1933 je bila dovršena borba proti pesku na 93 tisoč ha, kjer se je naslednje leto že sejalo in želo. V drugi petletki je bilo ustaljenega in obdelanega pol milijona ha potujočega peska.

Pojem »izgubljene zemlje« bo izginil v Sovjetski uniji. Napake narave se popravljajo.

(Dalje prihodnjič)

Nasveti — razgovori — izkušnje.

30. Knjigovodstvo je potrebno za napredek in izboljšanje kmetijskega gospodarstva in v pouk gospodarju. To je knjiga resnice, ki razločno pove, kako se gospodariti, kako stoji s premoženjem. V njej se pove kmetu naravnost v obraz, ali je dober ali slab gospodar. Na nekatere ima že pisana ali zgovorjena dobra poučna beseda velik vpliv. Kaj šele številke, katere si je kmet sam zapisal! Te niso mrtve, ampak zelo — zelo žive. Človeka pohvalijo, ali ga pa tudi karajo in celo grozijo, da bo slab konec, če bo šlo tako naprej. Jasno je razvidno, koliko je šlo izdatkov za kmetijo in koliko je osebnih, za gospodarja in njegovo družino. Marsikje so ti izdatki tako visoki, da gospodarstvo

nazaduje. Temu pa ni kriva zemlja, ali letina, ampak gospodar sam. Imamo dve vrste kmetov. Nekateri dajejo kmetiji veliko več, kakor od kmetije dobijo; drugi, ki od kmetije veliko vzamejo, pa dajejo bore malo nazaj. Prvi domačijo izboljšujejo, drugi jo polagoma uničujejo.

Kakor vsak človek ima tudi kmet različne lastnosti, dobre in slabe. Prve mu prinesejo srečo, druge nesrečo. Slabe se podedujejo od roda do roda. Dobro se morajo dnevno v vsakdanjem življenju vzgajati in gojiti. Ker živimo v trdih časih in se nam obetajo še slabše, imeti bi morali kmetje veliko dobrih in zelo malo slabih lastnosti, navad, razvad in potreb. Če kmetu slaba gre, je hudo; še hujše, če

ne ve najti pravega vzroka. Če gospodarstvo nazaduje in se doplačuje, so temu lahko krivi različni vzroki. Te iztrebiti, se jim izogniti, je le tedaj mogoče, če so nam znani.

V tem oziru si lahko vsak pridobi zanesljivega in odkritosrčnega prijatelja — svetovalca, ki mu bo resnico povedal brez vseh ovinkov. Ta vodnik — prijatelj je **kmetijsko knjigovodstvo**.

S tem, da zapisuje, nadzoruje kmet takorekoč sam sebe in svoj obrat, in si pridobi najboljšega vodnika, ki ga spremlja celo življenje. Da si ga pridobi, je pač treba nekaj truda in požrtvovalnosti, ker brez nič ni nič.

Marsikateri kmet je začel zapisovati tekoče dohodke in izdatke. Takšno zapisovanje brez mesečnega in letnega pregleda je brez haska. Drugi zopet so z dobro voljo začeli obširno knjigovodstvo, kakor ga je izdala nekdanja štajerska kmet. družba. Za začetnika je takšno knjigovodstvo pretežavno in preveč zamotano. Kmalu zgubi veselje in voljo — ter preneha.

Vsak začetek je težek, pravi že pregovor. Zato vedno začnimo z najbolj priprostim in enostavnim, čeravno ne popolnim knjigovodstvom. Tekom let se privadi tudi naš priprosti kmet, če je le količkaj več v pisavi in računanju. Z lahkoto bo vse pisarije in račune opravil brez tuje pomoči ter vodil knjige vedno bolj obširno, natančno in točno. Kjer pa imajo študenta pri hiši ali v soseski, priskoči ta v začetku na pomoč. To bo prav posebno koristna praksa za učence meščanskih šol, da pokažejo, kaj znajo za praktično življenje.

Kdor računa in piše, bo kmalu prišel na sled marsikaterim napakam in nedostatom. Ob enem dobi vzpodbudo za eno ali drugo izboljšanje, ali preusmerjanje obrata, kar bi drugače ne storil in tudi ne verjel kakšnemu drugemu svetovalcu. Našel bo, da enkratni sicer mali, toda pogosti dohodki narastejo čez leto v lepoto svoto in da obratno pogosti, čeravno mali in še mogoče več ali manj nepotrebni izdatki, predstavljajo ob koncu leta precejšen kupček denarja.

Številke knjigovodstva govoré bolj prepričevalno kot vse drugo. Tu bi se dal dohodek zvišati, tam znižati.

Taka knjiga, katero si kmet sam napiše, je za njega kot sveto pismo, polno polno prerokovanja, pohvale, pa tudi graje. V njej stoji črno na belem, koliko je nesla kmetija v preteklem letu in koliko je stala. V njej so zapisana vsa dobra dela in tudi vsi gospodarski grehi. Te številke postavijo posestniku živo pred oči, da mora vsak pridelek v naprej plačati in pozneje, kar se večkrat zgodi, ceneje prodati, kot ga je stal.

Že od mladosti vodim knjigovodstvo, eno osebno, eno pa za kmetijo. Pred de-

setletji sem vodil več tečajev o kmet. knjigovodstvu z nekaj sto udeleženci. Od teh najbrž nobeden ne vodi knjigovodstva. Poučeval sem po predpisu s celo kopico knjig in tiskovin, kar je za začetnika preveč težavno in zamotano. Mogoče, da vodi knjigovodstvo od tisoč kmetov eden.

Pri tečajih je eden ali drugi prigovarjal: kaj mi pomaga zapisovanje, radi tega ne bom imel večjih dohodkov. Štedljivost je dobra in hvalevredna lastnost. Leži pa kakor vsaka druga med dvema slabima, to sta skopost in zapravljivost. Vse tri sem preizkusil. V mladosti, da se izkopam iz gmotnih težav, bil sem naravnost skopuh za svojo osebo. Niti potrebno si nisem privoščil, dokler nisem izlezel iz gospodarskega blata in močvirja. Od leta 1910 do 1928 so bile gospodarske razmere ugodne in sem postal tu in tam naravnost zapravljivec. Izdal sem v 24 urah več za pijačo v družbi kakor dandanes celo leto. Večinoma sem pa bil štedljiv, kar se imam zahvaliti predvsem knjigovodstvu. Že mesečni pregled izdatkov me je pretresel, če so bili nepotrebni izdatki le previsoki, a kako šele letni pregled! Včasih me je tako poparil, da sem bil potem nekaj mesecev čez mero štedljiv. Tako je šlo gori in dol. Več mesecev visoko gori, kot čednostni štedljivec, potem za kratkih 24 do 48 ali več ur globoko dol, kot malovredni zapravljivec. Številke mesečnega in letnega pregleda izdatkov so tako silno vplivale name, da sem se v glavnem le držal poti varčnosti in štedljivosti. Če mi knjigovodstvo že ni zvišalo dohodkov, je pa občutno znižalo nepotrebne osebne izdatke.

Knjigovodstvo sem v teku let poenostavil in ga olajšal, kolikor se je le dalo. Uporabljam žepni koledar, v katerega pišem sproti vse izdatke. Kadar bodo ti soči kmetov rabili žepne koledarje, bodo tudi pridobljeni za knjigovodstvo. V koledarjih naj bi bilo več prostora za pisarije in manj za strokovne članke. Iz tega žepnega koledarja, kjer je vse podrobno zapisano, preknjižim izdatke ob fednu ali koncem meseca v blagajniški dnevnik. Danes rabim za ta namen knjigo, kakršne imajo občine kot blagajniški dnevnik. Ta knjiga mi zadostuje za 20 let. V njej izdelam tudi mesečne in letne preglede.

Letni pregled za leto 1939 izgleda takole:

Dohodki:

mleko 1545, živina 4609, bik 90,
vprega 132 din din 6376.—
sadjevec 2835, jabolka 299, repa
320 din din 3454.—
zemlja v najem 240, les in deske
957 din din 1197.—

Skupno din 11027.—

Te številke govorijo in svetujejo sledeče: Dohodke od mleka je treba zvišati na

večratno vsoto. Ker smo daleč od mesta in ne moremo prodajati sveže mleko, bomo proizvajali čajno maslo, za kar bo treba kupiti posnemalnik. Nekaj časa smo imeli 4 konje, potem tri, pozneje dva in sedaj le še enega. Še tega bomo prodali in redili za to dve kravi več. Konj je sicer zelo prijetna vprežna živina, vendar se, posebnost pri manjšem posestvu, ne izplača. Začeli smo nekdanj s kravami kot vprežno živino. Kakšni 2 leti smo imeli tudi vole. Sejmarjenje ni bilo za nas. Skoro 15 let smo delali s plemenskimi biki; od leta 1918 smo s konji vozarili. Na koncu pridem zopet na krave kot vprežno živino in enega vola bom vzgojil v ta namen. Dohodke bomo iskali v živini — sadju in kaj malega v lesu. Ničesar drugega ne pride pri nas v poštev. Poprijeli se bomo predvsem in v glavnem treh panog: živinoreje (mlekarnstva), sadjarstva in gozdarstva. Pregled izdatkov izkaže, da so že nekaj let redno precej višji kakor dohodki.

Mesečni pregled, izpisan iz žepnega koledarja za januar 1940, izgleda takole:

Dohodki:

mleko 314, bik 180, prodana telica 570 kg a 6 din 3420 din din 3914.—
semenski fižol 1105, deske 230,
sadjevec 16 din din 1351.—
težke sani 1350 (se odpiše od vrednosti inventarja) din 1350.—
Skupno din 6615.—

Izdatki:

Družina: Marija 16, Ivan 249 din 265.—
Delavci: Koklič 40, Vrisk 200,
Stropnik Lojza 149 din din 389.—
Obrtniki: kovač 38, zidar 40, mizar 65, klepar 291 (letni rač.) din 434.—
Orodje: grablje 42, pila za les 26, žično rešeto 26, 4 cekri 76, rovnica s sekiro 40 din din 210.—
Inventar: plošče za štedilnik 222, Belak 3 žarnice napeljal v podstrešje 620, gozdne sadike 79 din din 921.—
Živež: merca 457 (plača mlinarju od celega leta po 20 in 25 din od 100 kg žita) kruha 26, meso 60, kvas 8 din din 551.—
Gospodinjstvo: petrolej 26, sveče 32, šivilja 10, maža za rane 10, šibice 10, sidol 14, lonci 13, globin 5, grenka sol 25, jajca za valjenje 39, sukanec 15, 1 kg spredene ovčje volne 87, milo 60, smola 16, terpentini 20, ribje olje 22, laneno olje 14, ricinovo olje 14, bencin 12, vim 10, radion 37, lužni kamen 32, smirnov papir 8 din din 531.—
Različno: kostna moka 118, kalijeva sol 145, kmet. podr. 25, Sadjarska in vrtnarska podr. 25, davek 726, električna luč za nov.

in dec 299, motor 65, zavarovalnina za ogenj 200, berači 10, kolomaz 70, pasji davček 14, živ. sol sol 125, žveplo za sode 8 din 1830.—

Skupaj din 5131.—

dohodki din 6615.—

v breme blagajne din 1484.—

Na podlagi teh mesečnih zaključkov je letni pregled gotov v nekaj urah, za kar bi drugače rabil par dni.

Na vse načine si prizadevam, da bi imel čim manj pisarije. Za berače dam v leseno skledico 10 din po 25 par. Plačujem vse obveznosti samo prvi teden v mesecu, potem za kar si bodi ne več. Kdor hoče kaj od mene, naj pride prve dni v mesecu. Potem me naj pustijo v miru vsi skupaj, domači in tuji. Gospodar kateri skrbi za to, da določen dan v mesecu poravnava svoje dolge, je itak dober in reden plačnik.

Goričan

31. Nova nadloga! Kmeti stan pač hodi najbolj trnjeva pota in zato ni čuda, da se mu odtegne, kdor le more. Poleg poznanih težkoč se pojavljajo še vedno nove, ki so bile malo ali docela nepoznane. vošči kar sredi poletja)...!

Ena teh novih nadlog je škodljiv pojav kavk in vran v sadjarstvu moje okolice. Sicer sem že par let sem opazil tu in tam kak razkljuvan sad, čemur pa nisem pripisoval posebne pomembnosti. To zlasti iz razloga, ker sem sprva za to neznatno škodo obdolžil — polhe, ki pa jih je tu jako malo (ker zanje ni temeljnih pogojev za večjo razmnožitev). Pač pa sem pozno jeseni že opazil, da je par teh črnih »rok-mavhov« že pridno izšolalo ostale posnemalke. Večje škode pač ni bilo vsled tega, ker je sadja že zmanjkalo.

Lani se je ta tatvina opazala že pri zgodnjem sadju in se stopnjevala vseskozi v taki meri, da smo bili prisiljeni tudi pozne sorte — kar je seveda še ostalo tem nepridipravom — otresti kar začetek septembra in predelati v sadjevec. V nasprotnem slučaju bi zlasti v odprtih in oddaljenejših legah ne dobili niti enega zrelega plodu!

Razumljivo je, da je k večji škodi v tem pogledu znatno prispevala še suša in huda vročina, vsled česar je žival poleg sladokusja silila tudi večja žeja, da so zlasti kavke kar v krdelih sedele po sadnih drevesih in kljuvale še nezrelo sadje, da je razcefrano padalo na tla, kot bi ga tresel.

Poizkušal sem škodljivke odvrnati z različnimi strašili, a tudi strel ni pomagal (kavke se vale vprav ob strelišču in se že mlade privadijo na ta »sport«). Pokončavati jih po sedanjih predpisih lovskega zakona ne smem in tako so dani vsi pogoji, da nam ta žival v bodoče uniči še ono, kar bo ostalo od posledic neugodnega vre-

mena — če se bode preljubemu zajcu seveda vzljubilo kako sadno drevo pustiti pri življenju (kajti sedaj si jih že redno privčiči kar sredi potelja)...!

Morda pa se bo lepega dne zaščitilo še voluharja in — listne uši in stokanja sadjarjev bo konec...

Janhar

32. Rastline — vremenoslovci. Za kmeta je mnogokrat važno vprašanje, kakšno bo čez dan vreme. Vremenske napovedi mnogokrat odpovejo. Tudi barometer ne pokaže za delj časa naprej. Zanimivo je, da se najdejo rastline, ki mnogo bolj natančno napovedujejo vreme kakor aparati. Poleg tega pa še nič ne stanejo, ker te rastline rasejo povsod. Naj omenim dve rastlini, katere vsak pozna in jih je povsod dosti.

Osat gotovo vsak pozna. Če ima osat v zgodnjih urah cvetove odprte, lahko skoro s 100 odst. računamo na lepo vreme preko dneva. Enako se ponša tudi zajčja detelja (Otalis). Če še tako lepo sonce sije, sklence listke 5—6 ur preje, nego začne deževati. Letos je veliko dežja in pogosto se zelo iznenada vlije ploha. Opazujte te rastline in sporočite, če drži ta trditev.

33. Predenica. Na lucerišču se je pojavila predenica. Ker sem posejal z istim semenom tudi drugo polje, kjer se predenica ni pojavila, sem siguran, da je moralo biti seme predenice pred setvo v zemlji. Domnevam, da sem ga spravil v zemljo z gnojem. Hranil sem namreč živino z zeleno deteljo, ki sem jo kupil od sosedu. Kakor sem naknadno ugotovil, je bila njegova detelja napadena na enem mestu s predenico, hlapec pa te detelje ni izločil pri košnji priloži. Prvo polje je bilo predhodno leto gnojeno s tem gnojem k zeleni koruzi. Takoj, ko sem opazil predenico, in še prej, predno se je močnejše razširila, sem jo temeljito poskropil s 15 odst. raztopino železne galice. Škropil sem še pol m okrog napadenega mesta, ker se konci predenice

v gosti lucerni težko opazijo. Z njimi pa se predenica razširja. Za škropljenje sem uporabil navadno sadno škropilnico. Železna galica je pomorila predenico in požgala seveda tudi lucerno. Toda lucerna požene na novo iz korenin, medtem ko je predenica popolnoma izginila, ker nima korenin, temveč živi kot zajedalka na stebelcih lucerne.

Uničevanje predenice z železno galico se mi zdi bolj pripravno, kot pa zažiganje slame na napadenih mestih. Če sem prej nekdanj zažigal slamo, sem uničil tudi vedno precej lucerne ter so ostala ta mesta potem prazna, ali pa se je naselil plevel. Niti eno, niti drugo ne vidim rad na poljih z lucerno.

34. Ilovinata tla v hlevih imajo še mnoga gospodarstva. Četudi se je med ilovico pomešalo ržene pleve in osje, dostikrat takšen pod ne zdrži dolgo in ga je treba vedno znova popravljati. Zato vsak gospodar teži za tem, da hleve tlakuje s cementom ali lesom. Kdor pa to ne zmore, naj poskusi sledeči način, ki je v navadi na Zg. Štajerskem in se je tam dobro obnesel.

Staro ilovico odstranimo 20—30 cm globoko iz hleva in navozimo sveže. Z lesenim batom jo potem dobro nabijemo in poravnamo površino. Nato vzamemo 1 cm debelo in 50 cm dolgo železno palico in z njo napravimo v razdalji vsakih 5 cm kolikor mogoče globoke luknje v ilovico. V te luknje vtikamo rženo ali pšenično slamo, ki smo jo poprej na sredini pripognili in potem zložili. Slama mora iz luknje ven štrleti. Z lesenim batom sedaj še enkrat ves pod dobro prephamo, tako da se luknje zopet stisnejo.

Takšen pod zdrži potem 10 let, se ne kruši in živina ne stoji v jamah, kar se sicer rado dogaja. Seveda zdrži ilovnat pod tako dolgo dobo le takrat, če ni moker. Zato treba pri napajanju v hlevu paziti, da se voda ne razliva.

f.

Poljedelstvo.

Kako je ravnati z žitom v shrambi?

Ing. Sorec Ergon

Kmalu bo zahreščala zrela slama pod hrapavo sklepano ostrino in zamajalo se bo težko klasje in padalo po tleh. Zabrnele bodo mlatilnice, hrumele in požirale snopje. Zadovoljno bo pogledal kmetovalec svoje shrambe. Naloga mu je sedaj — ohraniti težko zaželeni sadež v dobrem stanju.

V snopih se nahajajoče kakor tudi izmlateno žito, ki se nam je zdelo na polju že popolnoma suho in ki smo ga prinesli v shrambo, se začne v začetku zelo »potiti«, to je

intenzivno ali močno dihati. Zrno je namreč živo telo, ki sprejema za svoje življenje potreben kisik kakor drugi organizmi iz zraka in izdihuje ogljikov dvokis in vodo pri istočasni tvorbi toplote. Vsako dihanje je okisanje ali spajanje zračnega kisika z organskimi snovmi in ker je to v zvezi s tvorbo toplote, zato imenujemo dihanje tudi »počasno gorenje«. Dihanje je tem intenzivnejše ali močnejše:

čim višja je temperatura ozračja, čim vlažnejše je zrno,

čim večjo množino beljakovin vsebuje in

čim manjše je zrno.

Ako leži v snopih ali pa izmlateno v debeli plasti se dihanje radi vedno zvišuje se toplina in vlaga bolj in bolj stopnjuje. Ako se ta debela žitna plast pravočasno ne prezrači in razprostre, se lahko radi previsoke topline, ki doseže včasih tudi 80 C in več, popolnoma pokvari. Vлага, ki ne more izhlapevati, se kupiči v debeli plasti žita, kaj hitro pospešuje razmnoževanje raznih plesni in gnilobnih bakterij, ki se preživljajo z organskimi snovmi zrna. Z močnim dihanjem je v zvezi tudi večja uporaba dragocenih, v zrnu nakopičenih hranilnih snovi, predvsem škroba.

Iz navedenega sledi, da je izmlateno seme v začetku razložiti v tanki, to je kakih 15 do 20 cm debeli plasti, nakar ga je v prvih dneh vsak dan ali vsak drugi dan premešati in s tem prezračiti. Po štirinajstih dneh se lahko zgrne v debelejšo plast in sicer do pol metra. Vendar se mora vsakih 14 dni premešati, dočim ga v zimi, ko vsebuje le še 15 do 17% vode, lahko nasujemo že do 1 metra in več na debelo.

Žitne shrambe naj bodo čiste, suhe in zračne. Tla ne smejo imeti špranj, kajti v teh se kaj radi vgnezdijo živalski in rastlinski škodljivci, ki se hranijo z žitnimi zrnji. To velja tudi za slučaj, če shranjujemo žita v posebnih žitnih skrinjah. Okna shrambe naj bodo zamrežena, da se s tem prepreči dostop pticem, mišim, podganam in dr.

Za zračenje žita in žitne shrambe je treba izbrati primerno vreme. Tega navadno kmetovalci ne uvažujejo, zato se seveda zgodi, da nima zračenje nikakega uspeha ali pa včasih celo škoduje. Upoštevati moramo pri tem splošno znane fizikalne pojave. Toplina žita v jeseni le polagoma pada, kar je pač v zvezi z dihanjem semen. Če zračimo shrambo v času, ko je zunanji zrak hladnejši in bolj suh kakor pa zrak v shrambi, potem se prvi pri stiku s slednjim segreje in sprejema vlago, kar je pač namen zračenja. Nasprotno temu se dogaja spomladi. Toplina žita pade v teku zime v dobri in zračni shrambi na 8 C in se spomladi s toplino zraka le postopoma dviga. Ker je pomladanski zrak navadno toplejši kakor sta žito in zrak v shrambi in ker vrhu tega vsebuje obilo vlage, se pri morebitnem zračenju shrambe v tej dobi zunanji zrak v kašči ohladi.

V njem nahajajoča se vlaga se izloči na hladnih predmetih v podobi rose, v tem primeru tudi na žitu. To je popolnoma isti pojav, ki ga opazujemo, ako prenesemo pozimi hladnen predmet v tople prostor. Ta se namreč tam orosi. Suho zrnje ima svojstvo, da kaj rado sprejema vodo. Zato vso na površju nahajajočo se roso vsrka, ter se kaj rado dogodi, da nam žito že v shrambi po malem začenja kaliti in postane za setev neporabno.

Zračenje shrambe se ima vršiti le v času, ko je zunanji zrak hlad-

nejši in bolj suh, kakor pa zrak v shrambi. V toplih nočeh, zlasti spomladi, naj ostanejo okna shrambe zaprta. Obračanje žita pri istočasnem zračenju shrambe v deževnih dneh, kar je pri naših kmetovalcih žal še dostikrat običajno, je seveda napačno, kajti na ta način pride suho žitno zrnje v dotiko z vlažnim zrakom, iz katerega potem sprejema novo vlago.

Žitne shrambe bomo zračili samo v lepem in suhem vremenu, ker le v tem primeru je zadevno delo res uspešno.

Žitna rja.

Ing. Sorec Egon

Najbolj znana rja na žitu je progasta ali travna rja (*Puccinia graminis*), ki napada poleg pšenice, ječmena, rži in ovsa tudi razne trave. Rja z ene žitne vrste pa v splošnem ne okuži druge, marveč imamo pri travni rji »specializirane oblike«, ki so prilagode ne izvestnim rastlinskim vrstam. Tako se nahaja posebna progasta rja na pšenici, ki lahko okuži tudi piriko, ne more pa okužiti n. pr. ovsa. Druga oblika napade rž in ječmen, tretja zopet oves in razne trave (lisičji rep itd.) Na vseh delih obolelih rastlin, posebno pa na listnih nožnicah se pokažejo meseca julija rjave, pozneje črne prašnate proge. To so kupčki poletnih, oziroma zimskih trosov rje.

Znano je, da imajo rje več vrst trosov. Poleti se razvijejo iz glivične steljke, ki raste med stanicami rastline, poletni trosi, navadno rjave barve. Ti okužijo takoj, ako so ugodni pogoji (toplo, vlažno) druge rastline in rastlinske dele. To se more ponavljati večkrat zaporedno in se na ta način bolezen lahko v kratkem času silno razširi. Iz iste stelike izrastejo pozneje zimski trosi, ki tvorijo navadno črne kupčke. Zimski trosi prezimijo in okužijo spomladi mlade rastline, na katerih se pokaže bolezen v obliki nekakih rumenih čašic, ki jih tvorijo pomladni trosi. Nekatere rje razvijejo vse trosne vrste na isti rastlinski vrsti, druge pa pomladne trose na popolnoma drugih rastlinah kot poletne in zimske. Med te spada tudi progasta rja. Zimski trosi, ki so ostali preko zime na žitnih rastlinah ali travah na prostem, izkalijo spomladi ter okužijo mlade liste češmina, na katerih se pokaže bolezen v obliki rumenih oteklin.

Šele pomladni trosi s češmina okužijo zopet žita in trave, in sicer že starejše rastline. Zimski trosi pa ne morejo na noben način naravnost okužiti onih rastlinskih vrst, na katerih so se razvili.

Iz tega dejstva so sklepali, da se more preprečiti razvoj progaste rje na žitu, ako se uniči češmin. Zato so v raznih državah izdelali zakon, ki določa, da se morajo odstraniti vsi češminovi grmi v razdalji 100 metrov od polja. Ti ukrepi so imeli prav dobre uspehe v severnih deželah, toda manj dobre v južnih. Raziskavanja so dognala, da tiči vzrok v tem, da v krajih z ostro zimo rja ne more prezimiti drugače kot v obliki zimskih trosov, v krajih s toplejšo zimo pa lahko prezimijo tudi poletni trosi, bodisi na svežih rastlinah žita ali na travah. Ti trosi potem zopet neposredno okužijo iste rastlinske vrste.

Nekateri so domnevali, da se prenaša rja s semenom, vendar se to še ni posrečilo dokazati. Pri razširjanju progaste rje tudi nima nobenega pomena rjasta slama, ki ostane preko zime na suhem, n. pr. v skednju, ker taki trosi spomladi ne izkale in ne morejo povzročiti okuženja. Prenašajo pa se trosi z ene rastline na drugo z vetrom. Često se v kratkem času bolezen razširi v toliki meri, da ne ostane na rastlinah noben zdrav del. To se zgodi, ako so ugodni pogoji za razvoj poletnih trosov, predvsem ugodne vremenske prilike: namreč toplo in vlažno vreme. Rja je namreč pravi zajedalec, čigar steljka raste v notranjosti napadene rastline, si jemlje hrano iz nje in jo slednjič uniči. Ker listje predčasno odmre, se tudi zrnje ne more normalno razviti.

Poleg progaste rje, ki je pogosta pri nas posebno na pšenici in ovsu, imamo še druge vrste rje na žitu. Tako dela veliko škodo na pšenici pšenična rja (*Puccinia tritici*), ki se pojavlja posebno na listih. Poletni trosi tvorijo rjave kupčke, manjše kot pri travni rji. Na ovsu najdemo skoro vedno ovsono rjo (*Puccinia euronifera*). Poletni trosi tvorijo kupčke oranžaste barve. Pomladni trosi te rje se razvijejo na trnjevi krhliki. Na rži nastopa ržena rja (*Puccinia dispersa*), na ječmenu ječmenova rja (*Puccinia simplex*). Ponekod dela veliko škodo na žitu, posebno na pšenici rumena rja (*Puccinia glumarum*). Pri nas je redkejša, veliko škodo pa dela v žitorodnih krajih Vojvodine.

Zanesljivih sredstev proti žitni rji ni. Neposrednih sredstev vobče ne poznamo. Posredno skušamo varovati žita rje s tem, da upoštevamo lego, kakovost tal, gnojenje, čas setve ter vse vplive na razvoj te bolezni. Priporoča se tole:

1. lega naj ne bo vlažna, senčna in zaprta,
2. tla naj bodo dobre kakovosti in dobro obdelana,
3. gnojenje s fosfornimi gnojili,
4. obilno gnojenje z dušikom pospešuje razvoj rje,
4. zgodnja setev,
5. setev s strojem,
6. odstraniti se morajo iz bližine polj one rastline, na katerih se razvijajo pomladni trosi pri rjah, ki menjajo gostitelja (češmin, krhlika).

Še je čas.

Ing. J. Zaplotnik

Več let se že pri nas slišijo tožbe, da nam krompir peša, da je bolan, da slabše obrodi, kakor pa je včasih. Dejstvo je, da je mnogo naših krompirjevih nasadov res zelo slabih, resnica je pa tudi, da najdemo prav v neposredni bližini slabih nasadov tudi prav dobre, skoro odlične nasade. Take razlike najdemo na istih tleh, pri isti vrsti in pri istih vremenskih razmerah.

Slab pridelek krompirja povzročajo: neprimerna zemlja, slabo obdelovanje zemlje, nezadostno gnojenje, nepravilno postopanje pri saditvi, okopavanju in osipanju, slabo seme in razne bolezni.

V tem sestavku bomo obravnavali samo slabo seme kot vzrok pičlih pridelkov in ukrepe, ki so v stanju, semensko vrednost izboljšati. Krompirjeva sorta opeša lahko iz raznih vrokov. Največkrat opeša (degenerira) radi tega, ker ni primerna za dotično zemljo, ker ne prenese vremenskih in podnebnih razmerakega kraja, ker z nasadom in pridelkom nepravilno ravnamo. V takih primerih krompir kaj rad oboli za posebne vrste bolezni, ki jih nazivamo s skupinsko označbo virusne bolezni. Te bolezni se očitujejo v krompirjevem nasadu z rastjo napadenih rastlin, ki se razlikuje od rasti zdravih rastlin bodisi po barvi, velikosti in obliki listov, bodisi po razraščeni in obliki grmičev. Grmiči so navadno mnogo manjši od zdravih rastlin, gostejši, nekako stisnjeni. Stebla so po navadi krajša, razda-

lja med posameznimi listi na stebelu je mnogo manjša, kakor pri zdravih rastlinah. Listi so navadno manjši, gostejši, to se pravi listki posameznega lista so bliže skupaj kakor pri zdravih rastlinah, barve so svetlozelene, včasih so izmenoma rumeno in zeleno pegasti (mozaik), včasih so zviti. Pridelek takih rastlin je seveda manjši, kakor bi bil pridelek zdravih rastlin. Na gomoljih pa se bolezen ne more videti. Proti pomladi, ko krompirjevo gomolje začne odganjati, odženejo nekateri bolehnih gomolji tanke, nitaste kali, nekateri pa delajo na vseh očesih mesto kali majhne gomoljčke, vendar pa to dvojje ne nastopa vselej in tudi ne pri vseh obolelih gomoljih. Virusne bolezni so prenosne, to se pravi, da se prenašajo po semenu iz enega leta v drugo, na njivi pa iz ene rastline na drugo rastlino. Te bolezni ne nastopajo vedno enako močno. V letih, ki so za razvoj bolezni posebno ugodna, se pojavijo močnejše, v letih pa, ki so za razvoj bolezni neugodna, za razvoj krompirja pa ugodna, se te bolezni nekako skrijejo, njihova prisotnost je manj opazna. Zato se te bolezni včasih navidezno nenadoma pojavijo, dasi prejšnje leto ni bilo opaziti mnogo bolnih rastlin. Virusne bolezni napadajo predvsem novejša sorta, ki so bolj mehke in občutljive, medtem ko starih sort ne napadajo v toliki meri. Naš domači, beli krompir (oneidovec, družbar ali kresnik) je videti proti pravim virusnim

bolezni bolj odporen. Vendar pa se tudi pri njem opažajo često pojavi virusnih bolezni. Pri belem domačem krompirju najdemo v slabih nasadih često zelo mnogo slaborazvitih rastlin, ki ne nudijo videza virusno bolnih rastlin. Navadno pa dajo taki slabotni nasadi zelo pičel pridelek. Tudi za seme pridelek takih slabotnih nasadov ni primeren, ker se ta slabotnost prenaša iz leta v leto.

Da se obvarujemo škode, ki nam jo povzroči slabo seme, moramo saditi vedno le zdrav in neokužen krompir. Kjerkoli so nasadi zelo slabotni ali v večji meri napadeni od virusnih bolezni, moramo brezpogojno menjati seme. Naše znanje in naše skušnje zdaj še niso tako daleč, da bi mogli reči: mesto opešanih in obolelih vrst našega krompirja sadimo to ali to zdravo sorto. Kajti nove sorte zelo hitro opešajo ali zbole, vendar ne vse enako hitro; stare sorte pa postajajo čedalje bolj slabotne. Lahko pa rečemo: z odbiro izboljšujemo krompir za seme in z odbiro preprečimo nadaljno propadanje naših krompirjevih nasadov.

Kako to naredimo? To delo je precej enostavno. Najprej pregledamo krompirjevo njivo kot celoto. Nasad naj bo enakomeren, to se pravi, vse rastline naj bodo čim bolj enakomerno razvite. Tu ni toliko važno, da so vse rastline zelo bujne, ali manj bujne, kajti bujnost je odvisna od kakovosti zemlje in gnojenja, važno pa je, da so čim bolj enakomerne. Ko smo si dodobra predočili videz povsem zdrave rastline in videz slabotne ali bolne rastline, lahko presodimo, ali je nasad primeren, da iz njega odbiramo posebne rastline za pridobivanje semenskega krompirja. Če se nahaja v nasadu mnogo slabotnih ali bolehnih rastlin, bo uspeh odbire sicer v primeri s prejšnjim stanjem dobro viden, ne bo pa dovolj trajen. Nasad, kjer je vsaka peta rastlina slabotna ali bolehnost, ni več primeren za odbiranje. Popolnoma zdrave in krepko razvite rastline zaznamujemo s palčico ali kako drugače. Rastline, ki so rasle na samem, ali bolj poredko, kakor pa ostali nasad, niso toliko primerne. Kajti take rastline so imele več hrane in so mogoče radi tega postale krepkejše, ne pa radi tega, ker so notranje boljše in bolj zdrave. Ko krompir dozori, izkopljemo najprej zaznamovane rastline in sicer vsako posebej. Pri tem presodi-

mo ali je pridelek posamezne rastline vreden, da ga spravimo za seme. Pri tej presoji gledamo na množino in enakomernost pridelka. Pri isti množini in teži ima enakomernější pridelek prednost pred manj enakomernim. Večje število srednjih gomoljev je ugodnejše, kakor malo število prav debelih gomoljev. Vse za seme sposobne gomolje odbranih rastlin spravimo strogo ločeno od drugega krompirja. Ta odbrani krompir bomo prihodnje leto sadili mesto onega po staremu načinu. Tudi rezali ga ne bomo. O shranjevanju krompirja se bomo pomenili prihodnjič.

S tem, da smo odbrali in na njivi zaznamovali zdrave in krepke rastline, smo od gornjega nasveta opravili samo en del. Vse bolne rastline bomo čim prej odstranili iz nasada. S tem bomo preprečili, da bi se virusi od bolnih rastlin širili na zdrave rastline, preprečili bomo pa tudi, da bi okuženo gomolje uporabljali za seme. Take bolehnne rastline bi itak ne dale kaj prida pridelka. Če pa so gomolji že dovolj razviti, jih lahko porabimo za hrano ali za krmo. Napadeno krompirjevo kompostiramo. Dobro je, če takemu kompostu dodamo apnenega dušika. Ne smemo ga uporabljati za gnojenje krompirju.

Enakomerno razvit nasad, ki ni vseboval mnogo bolehnih rastlin, in iz katerega smo take bolehnne rastline skrbno in pravočasno odstranili, je sposoben za pridobivanje semenskega krompirja. Samo po sebi se razume, da mora biti nasad čist, da ne sme vsebovati drugih sort krompirja. Mešanica je lahko dobra za krmo, ni pa primerena ne za pridobivanje semenskega blaga in ne za trgovino.

Vse delo pri odbiru krompirja, bodisi da samo odstranjujemo bolehnne rastline, bodisi da tudi izbiramo krepko razvite zdrave rastline, je na mestu samo tedaj, če imamo za pridobivanje semenskega krompirja primerno zemljo. Vse vlažne ali od časa do časa poplavne lege odpadejo. Prav tako zgoraj opisana odbira ne vodi k cilju v krajih, kjer ovira razvoj krompirja poletna suša. Taki kraji bodo pač morali dobivati semenski krompir čim pogosteje od drugod. Zato je tudi prav, da se kraji, ki so ugodni za pridobivanje semenskega krompirja, čim bolj posvete temu delu, da bodo mogli dobavljati čim boljše blago onim, ki bodo po njem povpraševali.

Po zgoraj opisanem načinu lahko odbiramo krompir vse dotlej, dokler je krompirjevka v rasti in zelena. Glede na sortno čistost je to delo najlažje v času cvetenja. Vendar pa so pri vseh sortah, ki jih imamo pri nas, jasno vidne razlike tudi pozneje, dokler je krompir zelen. Razlike v cimi, cvetu, rasti, gomoljih ne najdemo med oneidovcem in kresnikom, zato sem zgoraj oba imenoval s skupnim imenom

domači beli krompir. Druge sorte se precej razlikujejo tudi po ranosti, po obliki in barvi gomoljev ter po barvi mesa. Ako bi pri izkopavanju odbranih rastlin opazili, da se pridelek ene rastline kakorkoli razlikuje od drugih, se mora ta izločiti. Samo po sebi se razume, da ne bomo jemali za seme gomoljev od grmičev, kjer smo pri izkopavanju našli gnile ali drugače bolne gomolje.

Umetno oprašenje koruze.

Ing. B. F.

Znano je, da predstavlja storž na koruzi ženski razplodni organ in da so lasje pestiči. Vsak zamelek zrna na storžu mora imeti pestič (las), ker če ga nima, ne more biti oplojen in se ne razvije v seme. Oplopitev se izvrši tako, da cvetni prah, ki pade na pestič, na njemu izklijne in izprazni svojo vsebino skozi cevčico vzdolž pestiča v osnutek bodočega zrna. Moški cvet ki proizvaja cvetni prah, pa se nahaja v cvetovih na metlici na vrhu rastline. Od tod ga veter prenese na pestiče storžev.

Dokazano je s poskusi, da cvetni prah iste rastline zelo težko oplodi lastne storže. Tekočina, ki jo izločajo pestiči, ubija kaljivost lastnega cvetnega prahu, pospešuje pa razvoj cvetnega prahu s tujih rastlin. Čim manj so si rastline, ki se med seboj oplodijo, v sorodstvu, tem bolj sigurno in hitreje je oplojenje in tem bolj popoln je nastavek zrn na storžu. Narava preprečuje samooplojenje tudi s tem, da moški cvetovi že 3 do 5 dni po prej odcvetejo, predno pokukajo pestiči iz ličja na storžu in cvetni prah v tem času tudi zgubi kaljivost. V izjemnih slučajih pride sicer do samooploditve, toda storži takrat niso polni zrn, temveč je ostalo mnogo zrnin osnutkov neoplojenih in nerazvitih, posebno na vrhah storžev. Rastline iz takega semena so zanikrne in navadno tudi nerodne. Nenopolnemu nastavku zrn na storžih je največkrat krivo dejstvo, da zaradi slabega vremena cvetni prah ni padel na pestiče v času, ko so sprejemljivi za oplojenje. Pestiči namreč že v šestih dneh, odkar so prvi pokukali iz ličja storža, zgube sposobnost oploditve, ker se osuši tekočina, ki jo izločajo radi pospeševanja kaljivosti cvetnega prahu. Iz ličja prvo pokukajo pestiči s sredine stor-

ža, zatem oni z dna, medtem ko se vrhni pokažejo čisto na kraju. Tako si tudi razlagamo, zakaj mnogo krat storži na vrhu nimajo zrn. Najpripravnejši čas za oplojenje, kadar so se že vsi pestiči pojavili, je takrat, kadar so 4—6 cm dolgi.

Pri selekciji koruze se že dolgo uporablja umetno oprašenje koruze. Oplemenjavanje koruznih vrst namreč zasleduje cilj, da uravna oplojenje tako, da se križata dve vrsti, ki nista v sorodstvu, ker se je pokazalo, da je tako proizvedeno potomstvo najbolj rodno. V to svrhu pri selekciji nataknejo na storže pergamentne vrečice, da preprečimo križanje v sorodstvu. Ko so pestiči dovolj dolgi, odrežemo od izbrane očetove vrste metlice in otresemo cvetni prah z njih nad pestiči, nakar zopet nataknejo vrečico na storž, da se ne bi oplodil s prahom od sorodnih rastlin. Rusi uporabljajo ta način oploditve tudi v široki praksi. Ko se pokažejo na storžih prve brade (pestiči), odsečejo previdno metlico, ki še ni iztresla cvetni prah, in z njo oplodijo storže na 4—5 rastlinah v vrsti. Oplopitev se izvrši tako, da se drži metlica nad pestiči storža in se prav nalahko stresa, da se cvetni prah ne razprši, temveč pada na brado. Po oploienju 5 rastlin se odreže nova metlica in z njo na isti način oplodi nadaljnjih 5 rastlin v vrsti. Tako se prehodi celo polje. Po preteku 2 dni se oplojenje konča na isti način. Pri tem je paziti, da se pestiči ne prijemljejo z roko, niti da se jih dotika metlica. Tudi se ne sme ličje na storžih odvijati, če pestiči le malo kuka iz njih. Če jih nismo oplodili pri prvem, bomo to storili pri drugem ali tretjem stresanju metlic, saj pestiči hitro rastejo. Namesto, da bi cvetni prah stresali z metlico, lah-

ko tudi metlice prej odrežemo in cvetni prah otresemo v s papirjem podloženo sito. Potem pa se gre od storža do storža in cvetni prah natrta na brade z mehko ščetkico.

Oprašenje se izvrši zelo hitro, ker en delavec lahko dnevno opravi do 3 ha. Malo zamudno je oprašenje onih storžev, ki šele pozneje poženejo pesterice. To so drugi storži na isti rastlini, ali pa prvi na slabjših in zaostalih rastlinah. Takšni storži pozneje dozoriyo in zato ni priporočljivo, da oprašenje preveč raztegnemo, če hočemo koruzo istočasno obirati. Seveda se mora za to oprašenje vzeti metlice od rastlin, na katerih so začeli moški cveti pozneje cveteti. Lansko leto so v Rusiji dosegli na ta način povečanje donosa od 230 na 1500 kg zrna na ha. Malenkosten trud se torej bogato poplača. Prepričani smo, da na naših malih poljih vsak kmet lahko izvrši opisano umetno

oprašenje. Kdor ga je enkrat poskusil, ga bo uvrstil med redna dela; tako kot okapanje ali kakšen drugi posel.

Kdor pa si želi vzgojiti za prihodnje leto dobro seme, naj poskusi še sledeče. Dogovori naj se s prijateljem, ki je oddaljen 2—3 km, da mu dovoli nabrati na njegovem polju nekaj cvetnega prahu. S tem prahom naj na opisani način opravi na enem kraju polja 50 do 100 rastlin, kolikor bo pač rabil zrnja za seme. Na ta način bo oplodil svoje rastline s cvetnim prahom vrste, ki gotovo ni v sorodstvu z vrsto, ki jo sam goji. Opazil bo prihodnje leto, da mu rastline iz tega semena bolj enakomerno rastejo in tudi boljše rode. Povečanje donosa lahko že zaradi tega znaša do 20%. Seveda je potrebno naslednje leto izbrati drugega prijatelja, ki goji drugo vrsto, da ne bi izvršili križanja v sorodstvu.

Uporaba kemije v kmetijstvu.

V naši državi smo v uporabi kemije pri kmetijski proizvodnji daleč zaostali za drugimi državami. Naše kmetijstvo do pred kratkim ni občutilo potrebo, da na razpoložljivi zemlji povečava donose, saj je vladalo splošno mnenje, da je naše prebivalstvo dovoljno preskrbljeno s hrano. Toda prilično naraščanje prebivalstva v zadnjih 20 letih, ki ponekod že meji na prenaseljenost, kakor tudi dvig življenjske ravni zaradi napredujoče civilizacije, nas silijo, da tudi kmetijstvo ubira nova pota. Omogočiti moramo zadostno prehrano prebivalstva in gotov višek proizvodov čez lastno potrebo, ki ga bomo potem mogli zamenjati v inostranstvu za industrijske izdelke, ki so vedno v večji množini potrebni povečanemu številu prebivalstva.

Pred isto nalogo, kako na omejeni površini zemlje povečati donose, so nekda stali tudi mnoge druge države. Vsi mogoči nasveti in predlogi so se točno in znanstveno proučili in končno se je poklicalo na pomoč tudi kemijo. Tako vidimo, da so se donosi vsepovsod povečali, kjer so se uporabljali kemijska umetna gnojila. Danes smo spoznali, da se ne ponašajo z visokimi hektarskimi donosi samo države z rodno zemljo in najboljšim podnebjem, temveč nasprotno ravno one države, katerih neuprikladno podnebje, siromašna ter kamenita

in peščena zemlja sicer ne bi bile sposobne zagotoviti najboljših žetev. Na Holandskem, v Belgiji in Danski so hektarski donosi kljub neugodnim prilikam skoraj 3-krat večji kakor v Ameriki, jugovzhodni Evropi, Španiji in Rusiji, čeprav je v teh državah prvovrstna zemlja.

Sledeči pregled hektarskih donosov nam predločuje, v kako ozki zvezi je donos z uporabo umetnih gnojil,

	Uporaba umetnih gnojil v kg (čista vsebina) na 1 ha					Povprečni donos na ha v l. 1932 do 1938 v mte
	Dužik	Fosforna kislina	Kalij	Pšenica	Krompir	
Belgija	29	32	24	27.2	212.1	
Holandija	27	40	42	29.8	187.9	
Nemčija	22	23	40	22.9	165.2	
Danska	10	21	11	30.2	173	
Švedska	5	11	8	24	144.9	
Italija	5	12	1	14.7	65.6	
Francija	4	11	6	16	110.8	
Španija	2	8	2	9.5	112.8	
USA	2	6	2	8.5	75.2	
Madžarska	0.8	0.5	1	13.9	69.5	
Jugoslavija	0.4	1	1	11	61	
Rumunija	0.1	0.1	0.1	9.1	86.3	

Po teh podatkih je jasno, da so hektarski donosi največji v onih državah, ki uporabljajo največ umetnih gnojil, oziroma, ki se vsestransko okoriščajajo z izsledki kemije. Toda kemija ni važna samo pri preiskavi zemlje, po kateri se potem določijo smernice za gnoje-

nje, temveč tudi pri uničevanju raznih škodljivcev, ki nanašajo kmetijstvu ogromno škodo. Zato tudi vidimo, da so v resnici napredna le ona gospodarstva, ki se čim več poslužujejo kemičnih sredstev pri proizvodnji. Ta ugotovitev je posebno važna v vojnem času, ko prehrana prebivalstva zavisi le od proizvodnje v lastni državi.

Vrtnarstvo.

Zorenje paradižnikov.

Ing. Bajec Viktor

Če paradižniki bogato obrodijo, obilo poplačajo trud in delo, ki smo ga imeli z njimi. Letošnje deževno vreme, ko dobijo tako malo sonca, vpliva zelo slabo na razvoj rastlin. Posebno dozorevanje bo zelo počasno in se bo podaljšalo do pozne jeseni, če ne bodo še zgodnje slane to uničile. Za take primere moramo biti pripravljeni in jim kolikor mogoče pomagati, da sadovi prej dozoriyo. Pa tudi, če so zunanje prilike ugodne, želimo, da čimprej paradižniki dozoriyo, ker jim je cena višja in jih prej lahko uporabimo za hrano.

V Nemčiji so delali zanimive poskuse s paradižniki. Posadili so jih na parcele, ki so bile pognojene z dobro sprhnjenim gnojem. Poskuse so delali na 6 parcelah, od katerih je bilo 5 še posebej pogojenih z umetnim gnojem. Hoteli so spoznati, kako delujejo ta gnojila in če imajo dušik, kalij in fosfor kakšen poseben vpliv na paradižnike. Na 100 m² so dodali

Parcela A:

6 kg Tomaževe žlindre
4 kg žvepleno kislega kalija
1 kg sečnine
Pridelek: 531.6 kg

Parcela B:

6 kg Tomaževe žlindre
3 kg 40% kalijeve soli
1 kg sečnine
Pridelek: 413.7 kg

Parcela C:

8 kg Tomaževe žlindre
4 kg kal. magn. sulfata
1 kg sečnine
Pridelek: 543.8 kg

Parcela D:

4 kg Tomaževe žlindre
6 kg kal. magn. sulfata
1 kg sečnine
Pridelek 623.9 kg

Parcela E:

4 kg Tomaževe žlindre
4 kg kal. magn. sulfata
2 kg sečnine

Pridelek 506.5 kg

Parcela F:

Brez dodatkov: Pridelek 376.3 kg

Poskus pokaže velikanske razlike v pridelku z dodatkom umetnih gnojil, ki obilno povrnejo stroške.

Zanimiv je tudi nastop zrelosti pri posameznih parcelah. Prve zrele plodove je dala parcela C, 10 dni pozneje parcela A, po nadaljnjih 5 dneh parcela B, po nad. 8 dneh parcela D in šele 3 dni pozneje parcela E. Na parceli F so se šele prav pozno pokazali posamezni zreli plodovi.

Z dodatkom umetnih gnojil se ni samo povečal pridelek, temveč je isti tudi prej dozorel.

Sadjarstvo.**Letno delo v sadovnjakih.**

Ing. Bajec.

Če hoče sadjar v jeseni obirati lepo sadje, ne sme počivati niti v letnih mesecih. Sadno drevo ni gozdno drevo, temveč je kulturna rastlina in zato zahteva preko celega leta največjo nego. Čim bolj je plemenite vrste, tem več zahtev ima.

Od pomladi do junija imajo sadjarji polne roke dela z bojem proti sadnim boleznim in škodljivcem. Toda tudi po tem času ne sme mirovati; redno treba uničevati krvave in listne uši, škrlup in rjo. Zelo važna je nega ran. Velike nezacelejene rane se morajo na novo izrezati in zamazati. Take rane so gnezdo mnogih plesni in povzročiteljev raznih bolezni. Če so drevesa polna plodov, se morajo veje že poleti podpreti, da se ne skrivijo in končno zlomijo. Z rastjo sadežev se mora to delo nadaljevati. Poleti označimo bolna drevesa in taka, ki slabo rodijo, da jih bomo odstranili ali precepili. Drevesa, ki so se spomladi precepila, zahtevajo poleti posebno pažnjo. Vse poganjke čez 15 cm izpod mesta cepljenja moramo odstraniti. Nove mladike na vejah se morajo pristriči (ne popolnoma odrezati).

Pomladi vsajena drevesa moramo zalivati v suhih poletnih mesecih. Poganjke na deblu in koreninah odstranimo. Krono očistimo škodljivcev, posebno listnih uši. Pri starejših drevescih, ki so še privezana za kole, kontroliramo vezi. Raztrgane vezi nadomestimo z novimi, razrahljamo pa vezi, ki so se zarezale v debelca. Dnevno moramo pobirati odpadle sadeže in jih uničiti. Še boljše bi bilo, da bi že z drevesa obrali bolne sadeže, še predno izležejo črvi.

Poleti se ugotovijo nepoznane sadne vrste. Vsako drevo posebej

pregledamo, če nima pregoste kro-
ne. Že pozimi pri obrezavanju in redčenju moramo misliti na to, kako bo izgledalo drevo, ko bo imelo liste. Če označimo drevesa, ki imajo pregosto krono, ne bomo pozimi ponovili napake in premalo razredčili. Zrak in svetloba sta pogoj za prvovrstno sadje. V notranjosti pregostih kron ni sadja. Pregosta krona obdrži z listi preveč dežja. Dež pada od lista do lista in vse odteče na kraj krone, medtem ko pod krono, kjer so korenine, ga pa pride premalo. Mnogo vlage porabijo tudi kulture pod krono, mnogo pa je izhlapi, zato korenine ne dobijo zadosti vode. Močno listnato drevo pri srednjem dežju obdrži v kroni cca 30% dežja, pri močnem 20%. Po deblu odteče cca 15% vo-

de, 15% pa izhlapi. V suhem neposejanem tlu izhlapi vlaga 100%: pri dežju 2 mm v 2 dneh, pri 7 mm v 6 dneh, pri 13 mm v 14 dneh. Pri dežju 25 mm izhlapi 85% v 20 dneh, pri dežju 40 do 50 mm pa 68% v 20 dneh. Sadno drevje naj bi izkoristilo 70% letnih padavin. Najbolje uspeva, če pade letno 650 mm dežja in od te količine drevje izkoristi 70%, to je okoli 450 mm. Če ni dovolj padavin, moramo namakati. Često je vzrok nerodovitnosti pomanjkanje vode v tlu. Ob suši drevo ali odvrže del sadja ali pa ostanejo plodovi majhni. Če poleti primanjkuje drevju vlage, ne more nastaviti cvetnih popkov in ne more nabrati rezerve hranilnih snovi za rast v prihodnjem letu. Zato je tako važno poletno namakanje. Koščičasto drevje pa ne smemo namakati v času, ko se oblikujejo koščice, ker sicer odvrže sadeže. Koščice se oblikujejo, ko preneha rast sadja v debelino.

Važna je poleti tudi nega korenin. Za nje je najboljše, če je zemlja pod krono gola, brez drugih rastlin, ker ima zrak lažji dostop do korenin. Če je pod drevesom trava, moramo vsaj vsaki 2 leti prekopati zemljo, da prideta zrak in voda lažje do korenin. Drevju se lahko gnoji do konca julija, pozneje pa ne, sicer les ne dozori do zime. Drevesa, ki so cepljena na pritlikavce, ne smejo imeti pod krono travno rušo, ker škoduje plitko ležečim koreninam.

Perutninarstvo.**Varujmo perutnino pred zajedalci!**

Paljk Leopold

Poleti se kokoši ves dan pridno pasejo na paši, šele proti večeru se s polnimi golšami vrnejo v kurnico ter posedejo na grede, da bi se čez noč spočile. Tedaj pa jih napade sovražnik, ki se čez dan skriva v razpokah in špranjah. Je to krvoločna armada milijonov kokošjih ali ptičjih pršic. Ker je kokošja pršica prav majhna živalca, komaj pol do tri četrt mm velika, jo komaj zapazimo s prostim očesom. Barve je belkaste in sivkastorumen. Ko se pa napije krvi, je pršica krvavordeča. Čez dan se skriva v špranjah lesenih sten kurnice, zlasti na stojalih in gredah ter deskah za blato, zvečer pa napada perutnino in ji pije kri. Šele proti jutru zapuščajo pršice svojega gostitelja

ter se poskrijejo spet v razpoke. Uboge kokoši vso dolgo noč niso imele miru pred tem sovražnikom. Ti napadi krvi žejnih pršic se ponavljajo noč za nočjo. Ako stopiš ponoči h kurnici, boš gotovo opazil, kako se perutnina vso noč otepa in obira sovražnika. Kljub silnemu prizadevanju se jih pa vendar ne more ubraniti. In ker ne najdejo kokoši miru in pravega počitka, začno hirati. Mladice zaostajajo v rasti, stare kokoši pa navadno prenehajo nesti.

Perutninar, ki ne vidi v kokoši samo stroja za proizvodnjo jajc, marveč ima s svojimi živalmi tudi sočutje, mora sovražnika naših kur uničiti čim prej, za kar mu bodo hvaležne in mu kmalu pridno ne-

sle. Ako ne zatremo pršic takoj in temeljito, se bodo zlasti v poletnih mesecih v kratkem času silovito razmnožile.

Ptičjih pršic je več vrst, saj ima skoraj vsaka vrsta ptic svoje posebne pršice. Še najbolj pa je razširjena tako zvana kokošja pršica ali rdeča ptičja pršica. V zanemarni kurnici najdemo zlasti na mestih, kjer so grede pritrjene na stojala, rjave in belkasto sive lise, kot bi bila potresena sol in poper. Ako se lisam približamo z gorečo vžigalico, opazimo, kako lisa »oživi«: pršice so, ki začno tekati vsepovsod. Golazen se namreč silno naglo razmnožuje. Iz jajčec se razvijejo in dorastejo v 6 do 7 dneh. Iz fega lahko sklepamo, kakšna nevarnost preti kokošim zaradi njihovega naglega razvoja, če zajedalcev takoj ne zatremo in uničimo. Pršice ne škodujejo perutnini samo s tem, da ji pijejo kri, marveč jo neprestano vznemirjajo, da ne najde nikoli pravega počitka; nekateri zajedalci pa tudi izločajo s svojimi ubodi škodljive strupe.

Ta ali oni se čudi, odkod so se naenkrat pojavile v njegovi kurnici pršice. Treba je pomisliti, da pršice prenašajo celo vrabci, ki si iščejo hrano na kokošjih dvorcih. Pršice zelo škodujejo zlasti naraščaju, t. j. piščancem in doraščajoči mladini. Da se prepričaš, ali ima mladina pršice, položi na mesto, kjer ponoči počiva, deščico ali kos lepenke. Zgodaj zjutraj poglej spodnjo stran in če opaziš pršice, poskrbi, da jih brž odpraviš. Ker pa žive pršice brez hrane tudi po več mesecev, ne zadostuje, ako kurnico izprazniš in namestiš kure začasno drugje, marveč moraš kurnico temeljito očistiti, prav tako tudi vso opravo v njej. Vedi, da je snaga njih največji sovražnik. Kdor pazi, da je kurnica vedno snažna, zračna in svetla, se mu ni bati, da bi se v njej vgnezdile pršice in drug mrčes. Zato je v interesu vsakega perutninarja, da z vsemi sredstvi brani perutnino pred nadležnimi zajedalci, v kolikor se jih ne more otresti perutnina sama. Najcenejše in najzanesljivejše sredstvo proti tej golazni je snaga. Redno vsak dan moramo ogrebsti blato z desk pod gredami, enkrat na teden vse grede in stojala ter drugo opravo kurnice odnesti na prosto ter z vrelo vodo popariti, nato grede in stojala namazati s petrolejem, vsaj dvakrat na leto (spomladi in jeseni) pa kurnico prebeliti z apnenim

beležem. Tudi nastil v gnezdih je treba večkrat odstraniti in sežgati, gnezda pa sveže nastlati. Ker odganja suha praprot mrčes, položimo v gnezdo praproti, povrhu pa še nekoliko čiste slame ali sena. Perutnini uredimo na primernem mestu, kjer se navadno zadržuje, prašno kopel. Zadostuje tudi nizek zaboj, ki ga napolnimo s suho mivko, cestnim prahom in pepelom.

Kot je razvidno, ne potrebujemo za zatiranje pršic nobenih posebnih in dragih sredstev, niti zdravil ali kaj posebnega. Ker sta red in snaga pglavitna pogoja za zatiranje golazni, zadostuje le nekoliko dobre volje in pridnih rok. Dobro razku-

žilno sredstvo je vroča voda z dodatkom sode (na liter vode 20 dkg sode). Z njo operemo opremo in lesene dele kurnice, stene pa razkužimo z apnenim beležem.

Perutninarji! Zračite kurnice zlasti poleti, odstranite steklena okna in jih nadomestite z okvirji in žično mrežo! Perutnina se v zatohlih in toplih kurnicah ne počuti dobro, pač pa priajo nadležnemu mrčesu, ki se v takšnih prostorih naglo razmnožuje in živali neprestano nadleguje. S snago bomo obvarovali našo perutnino škodljivih zajedalcev, sebe pa gospodarske škode. Bogato plačilo za naš trud bo lepši in večji dotok v denarju.

Čebelarstvo.

Dve matici v enem panju.

B. B.

Čebelarstva veda uči, da ima vsak panj eno samo matico. Reči moramo, da je to pravilo. Poznamo pa izjeme, da v enem panju gospodarita dve matici, a za te izjeme velja zopet pravilo, da sta ti matici mati in hči. Toda tudi to pravilo ima svoje izjeme: znani so namreč primeri, da sta gospodarili v enem panju dve matici, ki so ju našli celo na enem in istem satu.

Vse to je znano in bi bilo odveč dodajati temu še primere iz literature. Take primere je doživel že skoro vsak izkušen čebelar. Tudi meni se je pripetilo že večkrat kaj tako zanimivega in ravno ti primeri so bili vzrok, da sem začel natančneje razmišljati o stvari.

Kakšen pomen moreta imeti dve matici v enem panju za čebelarjenje in kakšna je korist od tega?

Vsak izmed nas ve, da je matica nadvse važen faktor v panju, kajti od nje ni odvisna samo ohranitev panja, ampak tudi njegova koristnost. Zato hranimo tudi do pomladi rezervne matice, da bi z njimi lahko nadoknadili vsako eventualno izgubo.

Zato razdele Rusi pomladi čebelno družino na dva dela. Osirotelemu delu dodajo matico, da bi tako z umetnim oslavljenjem povečali zaleganje in tedaj hitrejši in večji razvoj panja. Toda tako čebelarjenje je drago, kajti rezervna matica pomenja rezervno čebelno družino, poseben panj, posebno hrano in pripomočke, skratka zopet nove izdatke. Čeprav so torej že doslej v vseh državah skrbno razmotrivali vprašanje dveh matic v enem pa-

nju, je rezultat enak ničli. Tu in tam se pojavi vest, da se je temu ali onemu posrečilo obdržati v enem panju po več matic, toda podrobnosti, ki bi vso zadevo praktično razjasnile, vedno manjkajo. Tako se je n. pr. svoj čas pojavila tudi v našem čebelarškem tisku (t. j. v češkem; op. prev.) vest, da se je posrečilo nekomu v Italiji slednjič dodati panju šest matic z bajnim uspehom, da se je panj okrepil do neverjetnih možnosti in da je vseh šest matic lepo zalegalo. Dodana so bila tudi navodila, kako moremo kaj takega doseči in ponoviti. Kolikor se spominjam, je dotičnik poudarjal, da morajo biti zato matice v najbližjem sorodstvu, t. j. od iste matice ali vsaj iz istega leta. Tudi čebele morajo biti od ene matice, da bi tako preprečili medsebojno klanje.

Drugih pojasnil ni bilo, drugih vesti tudi ne in dotičnik je obdržal zase tudi tajnost uspeha. Od tedaj sem obrnil vso svojo pozornost na te primere in svoje izsledke sem strnil v tem članku.

Mnenje, da matica napada matico, ne drži. Dejstvo, da včasih živa skupaj v enem panju matica s hčerko, da mirno druga poleg druge gospodarita, da najdemo take primere tudi z dvema maticama-sestrama v enem panju (pod posebnimi okoliščinami), kaže, da matica matice vedno ne napada.

Imel sem celo vrsto matic, ki jih nisem potreboval. Prvi dve, kateri sem spustil skupaj (v mnenju, da bo prišlo do boja na življenje in smrt) sta obliznili druga drugo z je-

zičkom in druga je od druge hotela hrane. Tretja in četrta, ki sem ju dodal k prejšnjima, sta se ponášali povsem apatično. Lezli sta po stenah kletke in se nista brigali druga za drugo. Peta je takoj eno napadla, zato sem jo ujel in jo dal nazaj v prašilček. Z menjajočim uspehom sem jih spustil skupaj 10, samo tiste, ki so se klale, sem odstranil.

Poskus, da bi jih dodal pet istočasno omamljenim čebelam, se ni mogel končati drugače kot z neuspehom. Štiri so plačale z življenjem, peta pa je zagospodarila panju.

Drugi noizkus, ko sem jih dodal istočasno pet osirotelemu panju v kletkah vsako zase, je bil tudi brezuspešen. Že po vedenju čebel je bilo vidno, da bodo sprejele samo eno. Drugo leto sem zazimil v panju matico s hčerko. Do tega je prišlo takole. Panj si je vzgajal v medišču iz prevešene zalége mlado matico, ki se je sprašila. Ker je bil iz plodišča v medišče prost prehod, sem domneval, da je prešla matica iz plodišča v medišče in da je tam zalegala. Zato sem jo prevesil nazaj v plodišče. Misleč, da so ji čebele odstranile znak, sem jo ponovno zaznamoval, in sicer z isto barvo, kakršno naj bi bila imela že prej. Pri jesenskem pregledovanju pa sem opazil, da sta v plodišču dve enako zaznamovani matici — torej mati s hčerko. Pustil sem obe. Na pomlad je panj postal zelo močan, tako da ga ni bilo mogoče pregledati. Preden sem mu mogel odpreti medišče, je prišlo slabo vreme, v katerem pa je panj nenadoma oslabil in — ne vem zakaj — osirotel. Obe matici sta se zgubili, pokazalo se je, da mu je zmanjkalo hrane.

Naslednje leto sem napravil nov poizkus. V medišču sem vcepil matičnjak iz drugega plodišča. Matica se je pravilno izvalila, živela je nemoteno 14 dni, a se je izgubila na prahu. Istega leta sem spustil v pet medišč pet deviških matic. V en panj sem dal tudi tako matico v plodišče. V plodišču se je izgubila, v medišču pa se je srečno oprasila. Od ostalih so se oprašile samo dve in na koncu paše sem jih prenesel v plodišča. Eno sem oddelil od druge v plodišču z mrežo in je živela. Drugo sem pri pregledu videl, a se je kasneje izgubila. Toda tudi drugje vzgojeno matico je mogoče dodati panju. V glavnem se pri tem postopa takole: Osiro-

telemu oddelku se doda matica. Ko ta začne zalegati, premaknemo oddelek v medišče panja. Med mediščem in plodiščem mora biti mreža. Pozneje moremo to matico prenesti v plodišče (kjer je že ena matica; op. prev.), vendar tako, da bo tudi plodišče razdeljeno z mrežo v dva dela. Stik morajo imeti čebele le pri dnu panja in to šele po nekaj dneh. Obe skupinici izletujeta pri istem žrelu. Čebele se bodo smatrale kot ena družina s skupno medeno zalogo. Tako pustimo panj do spomladi. Če pa se poizkus ne posreči, je treba pri ponovnem poizkusu predelati plodišče z deščico namestu z žično mrežo.

Kdor se zanima za stvar, naj poizkusi.

Kaj je smisel vsega tega? Na ta način zabranimo maticama, da bi mogli neposredno druga k drugi. Obenem preprečimo, da bi ena matica zašla v okoliš druge matice in

tudi prenel stik enih čebel z drugimi. Mislim, da so vedno čebele tiste, ki napadejo matico, a to samo takrat, kadar so v panju navzočne tuje čebele ali tuji predmeti. Tudi sam sat, prenešen iz drugega panja, je često vzrok za napad na matico. Tako opazimo včasih v panju matice, ki so po dve leti popolnoma nepoškodovane, v tretjem letu pa jim manjka krilo, del noge, ali ena ali pa tudi več nog. Vzrok temu so pač napadi čebel na matico v času zgoraj navedenih naglih sprememb... Način dodajanja še druge matice panju, kakor je opisan, se zdi primeren. Če je pravilen, bo pokazala bodočnost. Dejstvo pa je, da bi bil, če se posreči, to velik korak k racionalizaciji čebelarstva. Vsekakor pa je s tem dana čebelarjem lepa priložnost za delo, ki bi vodilo k uspehu. Iz teh razlogov sem tudi napisal ta članek. (Iz češčine M. S.)

Gozdarstvo.

Čiščenje mladih, zaplevljenih gozdov.

Kosi Ludovik

Ni ga posestnika, ki ne bi že vsaj enkrat segel s sekiro v mlado goščavo in po svoji uvidevnosti krčil nadležni plevel, ki duši in uničuje dragocene vrste lesa. Pač pa mnogokje trebijo prepozno. Kjer se plevelne rastline bujno razvijajo, je treba poseči zgodaj vmes. Pogozdeno zemljišče v prvih letih pogostoma preraste gosta, visoka trava, ki mladi naraščaj, posebno ako rabi mnogo svetlobe (bor, macesen, jesen, brest, kostanj), tu pa tam popolnoma zaduši. V takem primeru moramo travo še ne doraslo požeti in to večkrat ponoviti, dokler ne dosežejo sadnice zadostne višine. Tako delo se z najmanjšimi težkocami izvaja tam, kjer smo sadili v vrste. Prirodne goste setve tudi prerediti, poplajene rastlinice pa posadimo na praznih prostorih in pozneje travo previdno odžanje. Zgodaj tudi odstranimo vse nezaželene malovredne vrste lesa, ki hitro rastejo ter odtegujejo svetlobo in hrano spodnjim, počasi rastočim kulturam. Takšni škodljivci so n. pr. jelša, breza, topola, (trepetlika), vrba (ibovec) in dr.

Prvo glavno čiščenje izvedemo v času, ko se utegnejo strniti krošnjice mladih kultur — to je v 8 do 12-letnih sestojih. Takrat izruvamo, odnosno zasekamo: kopinje, srobot, razno trnje, krljiko, lesko,

ibovec — skratka vse vrste grmičaste rasti. Ostali malovredni les: trepetlika, breza, jelša posekamo prvič v toliko, v kolikor niso potrebne za zaščito nekaterim glavnim kulturam. To velja za slabo obrasele sestoje hrasta, bora in bukve na hladni in vlažni ilovnati zemlji. Nadalje odstranimo vse nadrasle, slabe (vejnate) edinice, ki ovirajo rast spodnjih, lepih drevesc. Malovredni so tudi poganjki iz hrastovih, gabrovih, bukovih, lipovih in drugih štorov. Prirast takih poganjkov je seveda v mladosti velik ali pozneje močno zaostane. Iz glavnega sestoja izločimo bolna in slaba drevesca, od katerih ni pričakovati lepega tehničnega lesa.

Najbolj koristi trebljenje spomladi. Spomladi otrebljen gozd se do poletnih vročih mesecev toliko opomore, da mu žgoče sonce ne more več škoditi. Poletnega čiščenja se poslužujemo izjemoma v sestojih, v katerih se porajajo pleveli v veliki količini. Toda tudi to sicer koristno delo ne smemo opravljati v vročih, suhih letih, ker bi lahko mladim rastlinam več škodili nego koristili. Mladi gozd čistimo v presledkih vse dotlej, dokler glavne kulture same več ne dopuščajo, da bi se na njihovo škodo razvijale manj vredne plevelne rastline.

Društvene vesti.**Občni zbori.****VABILO**

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Ljubljani.

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika zlasti §§ 2, 3, 7, 8, 9, 10.

2. Slučajnosti.

3. Predavanje in slično.

Dne 28. julija 1940.

Mavčiče ob 7. uri zjutraj v društvenem domu v Mavčičah. **Kapele** ob 9. uri zjutraj v stari šoli Kapele. **Slovenjgradec** ob pol 10. uri dop. v gost. Lobe, Slovenjgradec. **Dravograd** ob 10. uri dop. pri g. Paternuš v Dravogradu. **Videm ob Savi** ob pol 8. uri v prosvetni dvorani na Vidmu.

Oprostitev vojne vežbe vojnih obveznikov — kmetov.

Na intervencijo Kmetijske družbe pri vojnih oblasteh glede oprostitve obveznikov od vojne vežbe ob času senene košnje in žetve, dobili smo sledeči odgovor:

S strani vojnega ministrstva dovoljene so nekatere olajšave. Vsi vojni obvezniki bodo dobili 15dnevne dopuste in sicer v skupinah. V kolikor bodo prilike dopuščale, bodo obvezniki tudi popolnoma odpušteni. Isto tudi velja za vozila in konje. G. minister vojske je tudi odobril, da se vojni obvezniki, ki so lastniki ali upravljači parnih in motornih mlatilnic, oprosti vojne vežbe od 1. julija do 15. septembra. Isto tako se oprostijo vojne vežbe v času od 1. septembra do 15. novembra t. l. oni, ki orjejo s parnimi ali motornimi plugi. Oprostitev dovoljujejo komandanti vojnih okrugov, na katere je nasloviti prošnje.

Gospodarske vesti.**Tržno poročilo.**

Po poročilih, ki prihajajo iz vseh pokrajin države izhaja, da bo letos naša država doživela veliko razočaranje in veliko gospodarsko škodo, ker letina na splošno prav slabo kaže. Pšenica bo dala za okoli 30% manje kot lani, a že lanska žetev je bila samo povprečna. Tudi druga žita niso bolje obrodila. Koruza se vsled hladnega vremena in večnega deževja ni mogla razviti, kot bi se pričakovalo. Seveda se pri njej še lahko marsikaj obrne na bolje, toda za enkrat lahko pričakujemo le srednji donos. Krompir, sladkorna repa, krmne rastline in travniki stoje še zaenkrat dobro, čeprav se kmetovalci pri

izkopavanju ranega krompirja ponekod tožijo, da je malo gomoljev v grmušeljnih. Fižol so ponekod napadli razni škodljivci, čeprav v glavnem dobro kaže, če bo prenehalo stalno deževje, ki sprečuje oploditev cvetov. Sadja letos ni veliko; posebno v južnih krajih, katerih blagostanje je odvisno od rodnosti sliv, bodo letos slabo odrezali. Po vrhu so še česti in katastrofalni nalivi in toče po celi državi napravile veliko gmotno škodo. Edino sena se je precej pridelalo in tudi za otavo so povoljni izgledi, tako da te bogate košnje ne bomo mogli doma izkoristiti, ker je število živine zmanjšano.

V vsem se nam torej ne obetajo dobri časi in zato moramo biti pripravljeni na razne omejitve glede porabe živeža.

Kakor vedno pred žetvijo, se bije oster boj za ceno pšenici. Producenti, kmetje žitornih krajev, zahtevajo najmanjše din 300.— za 100 kg, konzumenti pa zastopajo stališče, da bi naj bila cena manjša, kot jo je nedavno določila vlada za pšenico od lanske žetve. Konferenca pri ministrstvu za kmetijstvo je pred nekaj dnevi sklenila, da naj poseben odbor ugotovi proizvodne stroške in naj se po teh določi cena pšenice. Zgleda, da se letos ne bo samo določila cena, ki jo bo Prizad izplačeval dobaviteljem, temveč tudi cena, ki jo mora dobavitelj plačati proizvajalcu. Določena cena naj bi bila dokončna. Za poznejše dobave pa se naj bi določilo še doplačilo za osušenje in magaziniziranje, ker ima proizvajalec sicer zgubo, če ne odda žito takoj po žetvi. Namerava se tudi izdati uredba po kateri se bodo smele mleti le tri vrste moke: kuhinjska, krušna in krmna. Če bo žetev zelo slaba, se bo mogoče določilo tudi mešanje žita za meljavo.

Znano je, da so radi štednje uvedeni sedaj 3 brezmesni dnevi. Omejiti pa se bomo morali tudi glede raznih drugih dobrot, ki jih uvažamo. Država je dolžna skrbeti za ravnovesje v izvozni trgovini in če bomo letos manje izvažali kmetijskih pridelkov kot pretekla leta, tudi ne bomo mogli toliko uvažati.

Kmečki gospodarji naj uvažujejo težave s katerimi se bomo morali boriti in naj letos posebno pazijo, da se bodo vsi pridelki 100 odstotno izkoristili in da ne bo nič zavrženega.

Pšenica: se prodaja po maksimiranih cenah, ki je določena z din 250.—, oziroma din 262.— z zaslužkom posrednika fco. nakladalna postaja.

Koruza: Maksimirana cena znaša z zaslužkom posrednika din 182.— za rumeno in din 192.— za belo koruzo fco. nakladalna postaja. Ponudb je zelo malo, posebno ker je Prizad zasegel vse zaloge.

Ječmen: din 212.50—215.— za 100 kg fco. nakladalna postaja.

Oves: Nespremenjen.

Moka: din 360.— do 375.— za 100 kg fco. mlin.

Otrobi: din 162.50 do 165.— za 100 kg.

Krompir: din 1.— do 1.50 pri vagonem odjemu.

Živina: Za izvoz v juliju so dovoljeni sledeči kontingenti: v Nemčijo 40 vag. ali 480 kom. volov in 265 ali 11.925 kom. pitanih svinj; v Italijo 111 vag. ali 1332 kom. volov. Dovoljene količine pa sigurno ne bodo izvožene, ker je cena na domačem trgu tako visoka, da se izvoz ne splača. Posebno v Italijo, ki je pri prevzemu zelo stroga, bo prav malo izvoženega. Pitani voli se plačujejo od din 7.— do 9.— po kakovosti.

Vino: Na vinskem trgu v Banatu je nastopilo veliko povpraševanje za vinom. Prizad kupuje naprej po določenih cenah, pa tudi za Češko-Moravski Protektorat se kupujejo boljše vina. Prizad kupuje le slabša vina in plača din 1.60 do 2.— za l, medtem ko se na svobodnem trgu plača din 2.— do 2.50, za kvalitetna tudi 4.— do 6.— din za l. V Srbiji in Fruški gori so cene nekaj višje. Izgledi trgatve so letos dosti slabi, posebno ker je ponekod napravila toča veliko škodo. Zaloge vina v Banatu se zelo krčijo, tako da bo do jeseni vso lansko vino v glavnem prodano. Sedaj je še v Banatu 600 do 650 vagonov vina. V Dalmaciji so zaloge prav male in se vina prodajo po din 3.— do 4.50 za liter, kar je za to pokrajino že visoka cena. Tudi v Sloveniji so zaloge precej male. Za srednje dobra vina se dosežejo cene čez din 4.— za kvalitetne od 6.— do 8.— dinarjev. Pričakovati je, da bodo cene še narasle.

Kmetijsko-šolski vestnik.**Novo mesto.**

Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto začetek novembra l. 1940. Šola ima dva oddelka: **letno in zimsko šolo**. Letna šola traja eno leto, zimska pa dve zimski po 5 mesecev. To zimo, ki pride, se vrši II. tečaj zimske šole. **Letos se torej sprejemajo učenci samo v celoletno šolo.**

Vsi učenci stanujejo v zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na kmetiji.

Lastnoročno pisane prošnje, kolkovane z banovinskim kolkom za din 10.—, je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole na Grmu čimprej, najkasneje pa do 10. septembra t. l.

Prošnji je priložiti:

1. Krstni list.

2. Domovnico.

3. Zadnje šolsko spričevalo.

4. Spričevalo o nravnosti o onih prosilcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake šole.

5. Izjavo staršev odnosno varuha (banovinski kolek za din 4.—), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja (šolnino). Zavezati se morajo tudi, da bodo plačevali šolnino do konca šolskega leta, če bi sin ali varovanec brez opravičenega vzroka predčasno zapustil zavod.

6. Tisti, ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo (podporo) iz javnih sredstev, morajo priložiti obvezno izjavo (banovinski kolek za din 4.—) staršev ali varuha, da bo njih sin odnosno varovanec ostal na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa, da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev.

7. Uradno potrdilo občine:

- Koliko je posestvo veliko (v ha).
- Kolik, je predpis direktinih davkov.
- Število družine, posebej koliko je še nepreskrbljenih otrok ter event. druge družinske razmere.
- Koliko redijo konj, goveje živine, prašičev.

Starost najmanj 16 let in najmanj z dobrim uspehom dovršena osnova šola.

Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Hkrati se preišče njih zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbnina znaša od din 350.— do din 100.— po premoženjskih in družinskih razmerah prosilca in se plačuje mesečno v naprej. Prosilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti pod 6. navedeno obvezno izjavo in pod 7. navedeno občinsko potrdilo o velikosti posestva in višine letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Rakičan.

ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA

na banovinski kmetijski šoli v Rakičanu pri Murski Soboti.

Na banovinski kmetijski šoli v Rakičanu se začne novo šolsko leto dne 1. oktobra 1940. Šola je enoletna in traja od 1. oktobra do 31. avgusta. Šolsko posestvo obsega 97 ha obdelovalne zemlje in 24,5 ha gozda. Na tej površini se goje vse kmetijske panoge v takem obsegu, da tvori zavodova kmetija zaokroženo gospodarsko enoto zase, ki zadostuje v dovoljni meri za teoretični in praktični pouk iz vseh kmetijskih panog, predvsem pa iz poljedelstva, živinoreje, sadjarstva in deloma tudi iz vinarstva. Ob tej razvrstitvi panog si prisvojijo učenci s teoretično naobrazbo tudi praktično znanje, da ga lahko po dovrstitvi šole s pridom uporabljajo na domačih posestvih. Vsi gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo hrano in vso drugo

oskrbo. Za sprejem je potrebna starost najmanj 16 let in ne večja od 25 let ter z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Mesečna vzdrževalnina se določi po premoženjskih razmerah prosilcev ter znaša 50 din do največ 300.— din.

Prošnje za sprejem (banovinski kolek 10 din) je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole v Rakičanu pri Murski Soboti takoj, najkasneje pa do 20. avgusta 1940 in priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. odpustnico, odnosno zadnje šolsko spričevalo, 4. spričevalo o nravnosti pri onih prosilcih, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, 5. obvezno izjavo staršev, odnosno varuha (banovinski kolek 4 din), da bodo krili stroške šolanja, 6. obvezno izjavo staršev ali varuha (banovinski kolek 4 din), ki računajo na banovinsko ali kako drugo podporo iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovanec ostal pozneje na domačem posestvu, v nasprotnem primeru pa povrnejo zavodu iz javnih sredstev prejeto podporo, 7. davčno potrdilo o imovinskem stanju, o velikosti posestva in o višini neposrednih davkov pri vseh onih prosilcih, ki reflektirajo na znižanje vzdrževalnine.

Pridni sinovi manj premožnejših posestnikov pa naj ob enem zaprosijo za primerno mesečno podporo pri pristojnih sreskih kmetijskih odborih. O sprejemu se obveste prosilci pismeno. Vsa nadaljna pojasnila daje na željo ravnateljstvo.

Književnost.

Hlevski gnoj in gnojnica.

Kmetijska zbornica v Ljubljani je izdala novo knjižico: »Hlevski gnoj in gnojnica, ureditev gnojišč in gnojničnih jam«, katero je spisal ing. agr. Suhadolc Jože. Pisatelj je s to knjižico zopet malo zamašil veliko luknjo naše kmetijske književnosti.

Gnoj je zlato. Toda ne vsak gnoj, ki ga vidimo raztresenega okrog naših hlevov. Mnogi govorijo, da smo Slovenci napredni ljudje. Če pa pogledamo naša gnojišča in gnojnične jame, ne vidimo naprednosti, temveč zaostalost. Primerjajmo samo naše pridelke s pridelki drugih držav. Da so mnogo manjši, ni treba še posebej omenjati. Vzrok temu je predvsem tudi slabo gnojenje. Naša zemljišča so izčrpana, ker zemlji ne povrnemo hranilnih snovi, ki so jih rastline porabile za svojo rast. V večini primerov ne vozimo na njihve gnojne, temveč steljo. Da obdrži gnoj hranilne snovi, posebno dušik, je treba z njim drugače ravnati, kot smo bili dosedaj navajeni. Isto je z gnojnico. Nekateri so si napravili lepe betonirane gnojne jame in vendar imajo še vedno slab gnoj, ker ne ravnaajo pravilno z gnojem.

Knjižica je pisana poljudno, vsakemu razumljivo in ima tudi 35 slik in risb in zanimive slovenske narodne pregovore o gnoju. Razdeljena je v 3 dele. V prvem delu obravnava sestavo gnoja in gnojnice, njihove spremembe od proizvodnje do uporabe, ravnanje z njimi, njihova uporaba in vrednost. Prvi del zavzema približno polovico knjižice. Drugi del opisuje napravo vzornih gnojišč in gnojničnih jam. Ker so v knjižici tudi načrti, si bo lahko marsikdo jamo lahko sam napravil. V tretjem delu so na kratko opisane črpalke za gnojnico ter sod in voz za gnojnico, oziroma razvažanje.

Ker je knjižica poceni, saj stane samo din 8.—, si jo bo lahko skoro vsak kupil. Priporočamo jo vsakemu, ker se bo lahko marsikaj naučil.

Ing. B. V.

Novo o gnojenju. Inženir Teržan je napisal priročnik o gnojenju. To je lična brošurica, v kateri so zbrana njegova predavanja. Prva izdaja je izšla pred leti v 20.000 izvodih. Ta druga izdaja je izpopolnjena in prikrojena današnjim aktualnim kmetijsko-tehničnim in agrarno-političnim vprašanjem.

Naslovna stran pove smer, ki jo Teržan zastopa v svojih gospodarskih razpravah. Intenzivnost našega kmetijstva mora odgovarjati prirodi naših gospodarskih, trgovskih, agrarno-tehničnih, rajonskih, podnebnih in talnih razmer. Mehanizacija kmetijstva se ne pomeni vedno intenzivnost kmetijstva. To dokazuje stanje kmetijstva v Združenih ameriških državah, v Argentini, v Rusiji itd. V teh državah je kmetijstvo do skrajnosti mehanizirano. Tu se obdeluje z traktorji, kombajni in drugimi stroji. In vendar znašajo povprečni pridelki v Ameriki samo 8—9 q po ha pšenice! V evropskih državah pa, kjer se ne uporabljajo kombajni in traktorji, je pridelok mnogo večji, 13—27 q pšenice po ha. Na Japonskem pridelajo celo na slabi zemlji 20 q rži in 50 q riža po ha, v Ameriki pa samo 8,5 q po ha. Vprašanje je samo višina pridelovalnih stroškov. Ti stroški so mnogo manjši pri mehaniziranem kmetijstvu. V deželah pa, kjer primanjkuje obdelovane zemlje in vlada preobljudenost, pa je intenzivnost kmetijstva nujna, če tudi so pridelovalni stroški večji. Intenzivnost kmetijstva ni v strojih temveč v mišicah kmečko-delavskih rok, ki obdelujejo zemljo z motiko in lopato. To velja predvsem za naše goričke kraje Slovenije.

Pri čitanju Tržanove knjige pridemo na zanimivosti v kmetijsko tehničnem oziru in glede najnovejših dognanj o prehrani rastlin. Zanimivi so tudi razni statistični podatki in agrarno-politični zaključki, ki sledijo iz analize naše kmetijske in gospodarske bilance. Knjigo vsakomur priporočamo. Dobi se pri piscu samem v Rušah.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse
 $\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7.50 " "
 $\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7.50 " "

$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30.— " "
 $\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30.— " "

1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsake 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 din in 3 din ogl. taksa.

Upravištvu ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključí sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Razstreljivo za kamnolome

kamniktit, vžigalne vrvice, kapice, smodnik, lovske potrebšćine dobite v trgovini Franc Jaklič, Radovljica. 38.

Fige in slive za žganjekuho

prvovrstne kvalitete ima na zalogi po najnižji ceni trdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Aškerčeva 1. 34.

Dva bencinska motorja

v dobrem stanju prodam po ugodni ceni.
 ANTON VINDIŠ, Breg pri Ptuj. 65.

Montafonski plemenski junec

14 tednov star, 131 kg težak, se prodaja ali zamenja za plemensko telico. Naslov pri upravi »Kmetovalca«. 44.

Oskrbnik

verziran v vseh panogah kmetijskega gospodarstva, različnih zmožnosti, išče namešćenja. Dopise na Upravo »Kmetovalca« v Ljubljani — pod »Absolvent kmet. št. 40«. 40.

Kmečka dekla

za pomoč pri živini in poljedelstvu dobi takoj dobro službo na večjem posestvu v Bohinju. Pošljite takoj ponudbo na: Uprava »Kmetovalca« v Ljubljani. 29.

KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI**kupuje:**

ranjak cvet, arnika cvet, lipov cvet, jagoda list, robida list, malina list, rman cvet, janeževe rože

Montafonski

biki in telice bodo prihodnje mesce za oddati. V letu 1939 zopet najbolj mlečna pasma v kraljevini. Povprečna molža 5098 kg mleka. Pojasnila daje: Oskrbištvu graščine Novi klošter, pošta Sv. Peter v Savinjski dolini pri Celju. 42.

Gramofon

z velikim lijakastim zvočnikom in 30 dobrih plošč, nepokvarjenih, slovensko in nemško petje, koračnice itd., priporočljiv za gostilno ali planinsko kočjo, ugodno napredaj za din 500. Prevzem v Ljubljani. Naslov pove: Uprava »Kmetovalca«. 33.

Oskrbnika

z večletno prakso na veleposestvih se sprejme 1. septembra na večje posestvo na Gorenjskem. Ponudbe na upravo »Kmetovalca«. 46.

Oglasi v
„KMETOVALECU“
 imajo uspen!

POCENI NAPRODAJ!

Več strojev: Dürkopp, Adler, Pfaff, Singer, Westa in drugih popolnoma novih ženskih, krojaških, čevljarških itd. (stare vzamemo v račun) pri

„PROMET“ v Ljubljani, nasproti Križanske cerkve.

Posetite

kavarno „TABOR“
 v Ljubljani

Vabilo

na 20. redno skupščino Kmetске hranil. in posoj. k. z. z o. z. v ST. JERNEJU, ki bo v nedeljo 28. jul. ob 8. uri zjutraj v posojilnišnih prostorih.

Dnevni red: 1. čitanje sejnega zapis. zad. skupščine, 2. poročilo načelstva, 3. poročilo nadzorstva ter odobritev računskega zaključka, 4. menjava načelstva in nadzorstvenega odbora, 5. slučajnosti.

Ako ob določenih uri ne bo zadostno število navzočih, se vrši pol ure pozneje ob vsakem številu. Odbor. 41.

S. KUNDE
 & SOHN
 DRESDEN

Pristne

Kunde

okulacijske nože
 trine, drevesne,
 vrtno žkarje

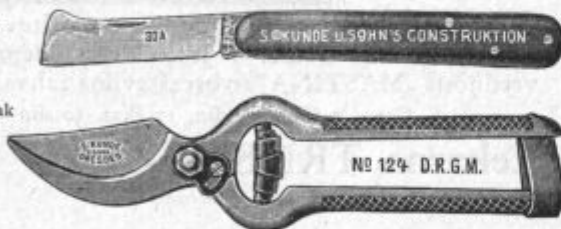
dobite pri

Kmetijski družbi v Ljubljani

Tovarn. znamka

Zaščitni znak

Ogibajte se posnetkov z znakom: „DRESDNER MODELL“

UST. 1828

J. Blasnika nasl.

UNIVERZITETNA TISKARNA, litografija, offsettisk, kartonaža, založništvo Velike pratike, vrečice za semena.

LJUBLJANA, BREG 10-12

Najstarejši grafični zavod v Jugoslaviji izvršuje vse tiskovine solidno in poceni.

V tej založbi je poleg drugih izšla knjiga:

„SKRIVNOSTI ČLOVEŠKEGA TELESA“

ki jo je spisal primarij doc. dr. L. Matko in ki obravnava razne telesne pojave ki vplivajo na to, da se človek razvije v pritlikavca ali velikan, da se zmehčajo kosti, se žensko telo prelevi v moškega in obratno, se določi spol itd. — Knjiga obsega 218 strani in 81 slik ter stane vezana din 76.—, broširana din 64.—.

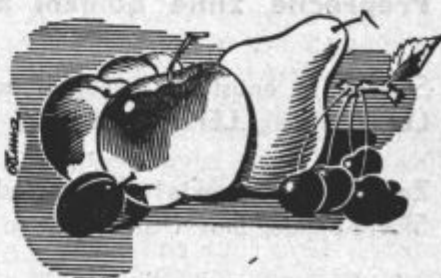
Vinogradniki in sadjarji!

Uničujte bolezni in škodljivce na vinski trti in sadnem drevju.
 Boj je lahak, če se uporablja

Sulikol za uničevanje OIDIUMA-pepelke na vinski trti

Arzokol za uničevanje jabolčnega zavijača, grozdnega molja in sploh vseh zajedavcev, ki nagrizujejo zelene dele rastlin.

Brezplačna navodila daje firma: **IVAN VIRANT, Žalec** in

„Zorka“

Beograd — Francuska 9

LANZ

žetveni stroji

zadostijo vsem zahtevam. LANZ-ovi konstrukterji vedno pazijo, da kmetu težko delo olajšajo. „LANZ“ se ne omejuje na stare običaje, ampak zasleduje sistematično tehnično-znanstvene iznajdbe za vsa poljska dela s smotrom: „LANZ“ žetveni stroji

vedno popolnejši,

vedno boljši!

HEINRICH **LANZ** MANNHEIM

A. G.

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MedićZankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače, posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 din, 10 škat. 80 din

Lekarna TRNKOCZY

Ljubljana - Mestni trg 4 (zraven rotovža)

Preprečite žitne bolezni z razkuževanjem semena z **Abavit - novim**

Sigurna in enostavna sredstva za zastrupitev miši, podgan in voluharjev so: **Lepit** plinski patroni, **LEPIT** prašek, **LEPIT** zrna.

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih: Maribor, Celje, Slov. Konjice, Slov. Bistrica, Novo mesto.

SCHERING A. G. BERLIN.

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo

MR. DRAŠKO WILFAN

Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.

Brazajvi: „DRAVIL“

Izhaja 15. v mesecu. — Cena listu skupno s koledarjem din 25.—; za inozemstvo din 35.— letno. — Posamezna številka din 2.50. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Novi trg šte. 3. — Za uredništvo odgovarja: Ing. Ferline Bogdan. — Izdajatelj za Kmetijsko družbo: Oton Detela. — Tisk Narodne tiskarne d. d. v Ljubljani. — Odgovoren Fran Jeran.